

HÖGSKOLAN
DALARNA

Förståelsestrategier – en jämförande studie av svenska som andraspråk och tyska som modernt språk

Författare: Tove Hemer

Handledare: Berit Lundgren

Examinator:

Ämne: Svenska som andraspråk III

Kurskod: SS2008

Poäng: 15 hp

Betygsdatum:

Högskolan Dalarna

791 88 Falun

Sweden

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera uppsatsen i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av uppsatsen.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Abstract

Den här uppsatsen är en jämförande studie av förståelsestrategier i svenska som andraspråk och tyska som modernt språk. Åtta informanter, varav tre har svenska som andraspråk, tre har tyska som modernt språk och två av dem har båda språken, jämförs med varandra, med utgångspunkt från de två informanterna som har både svenska som andraspråk och tyska som modernt språk. Studien, som bygger på kvalitativa intervjuer med informanterna, bekräftar tidigare forskning och kommer fram till att tidigare språkerfarenheter gynnar inläringen och förståelsen av ett nytt språk och ju fler strategier man använder sig av desto större framgång har man. Studien bekräftar även att kognitiva och metakognitiva strategier är de vanligaste vid språkförståelse. Det som också framkommer i studien är att svenska som andraspråkselever använder sig av fler strategier än elever som läser moderna språk, framförallt använder de fler sociala strategier.

Nyckelord: förståelsestrategier, kognitiva-, metakognitiva-, kompensations-, minnes- och sociala strategier

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Bakgrund	1
1.2. Syfte och övergripande frågeställningar	1
1.3. Precisering av frågeställningar	1
1.4. Avgränsning	2
1.5. Uppsatsens disposition	2
2. Litteraturgenomgång	2
2.1. Bakgrund	2
2.2. Strategier:	4
2.2.1. Direkta strategier	4
2.2.2. Indirekta strategier	5
2.3. Tidigare forskning	6
2.4. Teoretiskt perspektiv	8
3. Metod	8
3.1. Forskningsstrategi	9
3.2. Urval/avgränsning	9
3.3. Deltagare	9
3.4. Genomförande	10
3.5. Databearbetning och analysmetod	11
3.6. Etik	11
4. Bearbetning - resultat och analys	12
4.1. Resultat	12
4.1.1. Vilka förståelsestrategier används mest?	13
4.1.2. Förståelsestrategier kopplade till de fyra förmågorna höra, läsa, skriva och tala samt ordkunskap, grammatik och dator som verktyg	15
4.1.3. Utmärkande för de enskilda informanterna	19
5. Diskussion och slutsats	21
5.1. Resultatdiskussion	21
5.1.1. Vilka förståelsestrategier använder sig eleverna av?	21
5.1.2. Skiljer sig valet av förståelsestrategier i svenska som andraspråk och tyska som modernt språk?	22
5.1.3. Vad har valet av förståelsestrategier för effekt på språkutvecklingen?	23
5.2. Slutdiskussion	24
5.3. Metoddiskussion	25
5.4. Slutsatser	25
5.5. Nya forskningsfrågor	26
Litteraturförteckning	27
Bilagor:1-3	29-37

1. Inledning

1.1. Bakgrund

I styrdokumenterna för grundskolan och gymnasieskolan betonar man vikten av undervisning i strategianvändning, både i ämnet svenska som andraspråk och tyska som modernt språk, eftersom det är något som påverkar inläringen och förståelsen positivt. Det finns många faktorer som påverkar elevers inläring. Om motivationen inte finns där blir det svårt att nå fram, därför är det extra viktigt att visa eleverna strategier hur just de kan arbeta. En studiemotiverad elev har förmodligen klart för sig över hur hen arbetar, medan en elev med dålig självkänsla behöver jobba med metakognitiva strategier för att på så sätt höja sina studieresultat (Börjesson, 2012).

Under mina år som lärare har det den senaste tiden vuxit fram en nyfikenhet att ta reda på lite mer om hur förståelsestrategierna i svenska som andraspråk och moderna språk ser ut. Förståelsestrategier i det här arbetet är strategier som inlärare av ytterligare ett språk medvetet eller omedvetet tillämpar för att förstå det talade, skrivna eller att göra sig förstådd muntligt och skriftligt.

Under det senaste läsåret har jag observerat att två elever från Afghanistan som bott ungefär tre år i Sverige vågar ta för sig mer muntligt än svenska elever och de är inte rädda för att göra fel. Jag har också märkt att några av de svenska eleverna dras med i de här två elevernas positiva anda, medan andra ser lite besvärade ut. Hur kommer det sig att svenska som andraspråkselever verkar ha det lättare att ta till sig ett modernt språk dvs. den muntliga delen än de ”svenska” eleverna har? I och med dessa frågor bestämde jag mig för att undersöka vilka strategier elever i svenska som andraspråk och moderna språk tyska använder sig av för att förstå det de lär sig och jämföra dem. I diskussion med mina kolleger som undervisar i moderna språk Spanska, så har även de observerat att flera Svenska som andraspråkselever är mycket framgångsrika i sina språkstudier.

I den här studien fokuserar jag på Oxford (1990) och O'Malley & Chamots (1990) beskrivning av framförallt Kognitiva, Metakognitiva och Sociala strategier. Jag kommer även beskriva Kompensationsstrategier, eftersom de kan vara viktiga vid muntlig prestation framförallt interaktiv sådan och Minnesstrategier som kortfattat innebär att man använder minnet för att förstå ett ord i t.ex. en text eller ett samtal. Mycket av litteraturen fokuserar på inlärningsstrategier bl.a. O'Malley & Chamot (1990) och Oxford (1990). Detta medförde att jag vid sökandet av litteratur inte kunde söka på förståelsestrategier. När jag letade efter litteratur blev sökordet till en början strategier, inlärningsstrategier och hör- respektive läsförståelse. Därefter valde jag ut det som var relevant för min studie. Inlärningsstrategier kan också föras över till förståelsestrategier, eftersom det handlar om strategier att lära sig och därmed indirekt att förstå. Det som är viktigt är hur frågorna formuleras vid intervjutillfället, så att man får svar på rätt sak, dvs. just förståelse.

1.2. Syfte och övergripande frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka förståelsestrategiers betydelse för att lära sig ett språk hos elever med olika språklig bakgrund i olika språkkurser.

1. Vilka förståelsestrategier använder sig eleverna av?
2. Skiljer sig valet av förståelsestrategier hos eleverna i svenska som andraspråk och moderna språk tyska?
3. Vad har valet av förståelsestrategier för effekt på språkutvecklingen?

1.3. Precisering av frågeställningar

Det jag vill ta reda på i den här studien är vilka strategier man använder sig av för att förstå grammatik, texter, nyheter eller för att bli förstådd vid muntlig interaktion när man läser svenska som andraspråk eller moderna språk tyska. Jag vill även ta reda på om valet av förståelsestrategier skiljer sig åt om man läser svenska som andraspråk eller moderna språk tyska och vad valet av strategier har för effekt på språkutvecklingen. Jag har valt att göra studien med utgångspunkt på förmågorna läsa, lyssna, skriva och tala eftersom det är de här färdigheterna som betonas i läroplanen för både moderna språk och svenska som andraspråk.

1.4. Avgränsning

Studien avgränsas till en gymnasieskola med fokus på tre elever som läser svenska som andraspråk, två elever som läser svenska som andraspråk och tyska som moderna språk och tre elever som läser tyska som moderna språk. Eleverna är mellan 17-20 år gamla. De är tre tjejer och fem killar.

1.5. Uppsatsens disposition

Uppsatsen innehåller fem kapitel: Inledning, Litteraturgenomgång, Metod, Bearbetning – resultat och analys, Diskussion och slutsats. I inledningen presenteras bakgrund och syfte med uppsatsen och de forskningsfrågor som ligger till grund för arbetet. I kapitel två, Litteraturgenomgång, presenteras relevant litteratur, Oxfords (1990) strategier som är relevanta för förståelse, tidigare forskning inom området förståelsestrategier samt det teoretiska perspektivet på uppsatsen. Därefter kommer kapitel tre, Metod, och där presenteras val av tillvägagångssätt för denna studie, en presentation av informanterna, hur intervjun genomfördes, bearbetades och analyserades samt etiska aspekter. I kapitel fyra presenteras resultatet av intervjuerna samt en första analys som är gjord efter Oxfords modell (1990). I kapitel fem presenteras först en resultatanalys som är strukturerad efter frågeställningarna där resultat kopplas till relevant litteratur, sedan en slutdiskussion där egna tankar kopplas till resultatet och vad som kunnat göras annorlunda, därefter en diskussion kring val av metod, slutsats och nya forskningsfrågor.

2. Litteraturgenomgång

2.1 Bakgrund

Vandergrift & Goh (2009) går in på hörförståelse och hur man kan göra för att bygga upp undervisningen. Därför har jag bland annat utgått från begreppen läsförståelse och hörförståelse. I styrdokumentet skiljer man mellan receptiv och interaktiv hörförståelse, den förstnämnde innebär att man ska uppfatta det som sägs, medan den andra handlar om att man ska kunna komma vidare i samtalet, man interagerar med varandra. Vandergrift & Goh (2009) lyfter framförallt fram metakognitiva strategier när de går in på hörförståelse. De har i sin teori skapat en sjustegsövning hur man kan förbättra hörförståelsen. *Teaching and Testing Listening Comprehension* (Vandergrift och Goh, 2009) är en redogörelse över hur man kan arbeta med läsförståelse. Redogörelsen fokuserar framförallt på Kognitiv och social dimension av att lyssna och tillvägagångssätt/ metod att lära ut att lyssna. Vandergrift och Goh (2009) betonar att man måste lära ut till eleverna hur de ska lyssna.

För att fördjupa sig i hör och läsförståelse är det viktigt att gå in på vad bottom-up och top-down innebär och vad metakognition och metakognitiva strategier är (se kapitel 2.2.2.). Det är även viktigt att påpeka att bottom-up och top-down även kan anammas på skrivprocessen eftersom det handlar om att nyttja förkunskaper, erfarenheter och att jobba med enskilda ord. Bottom-up och Top-down handlar om strategier för förståelse.

Bottom up och Top down

The bottom up approach är en form av avkodningsprocess som innebär att man lyssnar på ljudet eller tittar på ordet och avkodar det, därefter sätts det in i en mening. Man kan säga att det är en avkodning av ljud och bokstavskombinationer och att man inte i första hand ser till helheten i texten eller det talade (Tornberg, 2015).

The top-down approach innebär att man gör en tolkning av texten eller det hörda utifrån bakgrundskunskaper och textsammanhang, dvs. man tar hjälp av sina förkunskaper och erfarenheter. Detta sker i tre perspektiv enligt Tornberg (2015)

- Kognitivt – som innebär mentala processer
- Sociokulturellt – sociala och kulturella grupptillhörigheter
- Tolkanterande – personliga erfarenheter och värderingar

Både bottom-up och top-down är viktiga vid förståelse av texter, men top-down är avgörande, eftersom man lär sig att dra nytta av sitt passiva ordförråd. Man brukar prata om att man har ett aktivt och ett passivt ordförråd (Tornberg, 2015). Top down innebär att man lär sig dra nytta av sitt passiva ordförråd, av förkunskaper inom ett visst ämne eller erfarenheter inom ett visst område.

Krashens monitormodell

En annan modell är Krashens monitormodell (1982), den har trots att den fått mycket kritik haft ett stort inflytande inom andraspråksundervisningen just för att den har riktat sig till undervisningsverksamhet (Abrahamsson 2009). Svagheter i Krashens modell är att han inte går in på och förklarar varför vissa inlärningsgångar fastställs. Han går heller inte in på hur och varför de sker (Abrahamsson 2009).

Krashen (1981) gör skillnad mellan tillägnande (acquisition) och inläring (learning) vid språkinläring. Han anser att det är två separata delar som sker. Acquisition är något som sker spontant och omedvetet genom input och kommunikation och inläring är något som enligt Krashen sker formellt dvs oftast i klassrummet, därför anser han att grammatikundervisning i klassrummet bör undvikas, eftersom den inte bidrar till inläring som sker mer naturligt. Krashen förespråkar den implicita modellen vilket innebär att när vi kan ett språk, innebär inte det att man kan förklara varför formen blir på ett visst sätt och han förespråkade att undervisningen skulle bygga på det naturliga tillägnandet. Den formella undervisningen bygger på den språkliga formen och blir då snarare en medveten explicit kompetens t.ex. grammatik. Krashen jämför acquisition med när ett barn lär sig sitt förstaspråk. Enligt Krashens modell samverkar bara implicit och explicit kompetens vid språklig produktion (Abrahamsson 2009)

Monitormodellen (Krashen 1982) är en kognitivt inspirerad modell som består av fem hypoteser

1. The acquisition-learning distinction: tillägnande och inläring som två separata av varandra oberoende skeenden.
2. The natural order hypothesis: oavsett modersmål lär man sig språket i en viss ordning, han förklarar det dock inte närmare.
3. The Monitor hypothesis: den explicita kunskapen fungerar som en monitor, dvs man kan i efterhand granska och korrigera det gjorda utflödet.
4. The input hypothesis: inflödet måste vara förståeligt annars gör det ingen nytta och det ska ligga strax över inlärarens kompetens. Inlärarens kan göra inflödet begripligt genom att läsa av kroppsspråk och använda sig av kunskaper om omvärlden. Man kan säga att inlärarens använder sig av kompensationsstrategier.

5. The Affective Filter hypothesis: den här hypotesen handlar om att inlärarnas motivation till att lära sig målspråket skiljer sig åt. Hypotesen utgår från att man antingen har ett uppfällt filter vilket innebär att inläringen inte är lika framgångsrik, medan ett nedfällt anses som positivt. Inlärningsfiltret påverkar bara tiden det tar att lära sig och hur långt man kommer, det påverkar inte inlärningsgången, den är alltid enligt Krashen densamma.

Oxfords (1990) studie används för analysen av insamlade data. Oxfords modell (1990) är en vidareutveckling av O'Malley och Chamots studie (1990). O'Malley och Chamot (1990) kom fram till att det fanns 26 typer av strategier som fördelades på grupperna kognitiva-, metakognitiva och socio/affektiva strategier. Oxford (1990) utvecklade modellen och kom fram till 62 strategier fördelat på sex grupper (se bilaga 3)

I O'Malley & Chamot (1990) och Oxford (1990) studier av inlärningsstrategier, ser man att inlärningsstrategierna är kopplade till förståelse. O'Malley & Chamot (1990:46) skriver om kognitiva strategier att man kan använda sig av regler för att *förstå* ett språk och att man kan använda sig av bilder för att *förstå* och komma ihåg ny muntlig information.

Det här arbetet fokuserar på förståelsestrategier, men för att kunna förstå inlärningsstrategier behövs förståelse av kognitiva, metakognitiva, socio affektiva, minnes och kompensationsstrategier, där det sedan görs underklassificeringar som är kopplade till inläring men även förståelse. Oxford (1990) går även in på förståelse i sina beskrivningar. Inläring har som huvudsyfte att man ska förstå, därför är det viktigt att lyfta fram Oxfords utvecklade studie av inlärningsstrategier.

2.2. Strategier

Direkta och indirekta strategier

Oxford (1990) bygger vidare på O'Malley & Chamots studie och delar in inlärningsstrategierna i direkta och indirekta strategier. Minnesstrategier, Kognitiva strategier och Kompensationsstrategier tillhör direkta och Metakognitiva, Affektiva och Sociala strategier tillhör indirekta. Vardera strategi har sedan understrategier. De direkta strategierna kan man säga direkt involverar målspråket och de indirekta är strategier som stöder inläringen av det nya språket utan att direkt involvera målspråket.

2.2.1. Direkta strategier (se Figur 1, bilaga 3)

Minnesstrategier

I Oxfords (1990) studie framgick det att minnesstrategier inte används i samma utsträckning som de övriga strategierna, detta menar hon kan bero på att eleverna omedvetet använder minnet för att lära sig eller förstå något. Minnesstrategier handlar om att:

- Skapa mentala länkar (se figur 1, bilaga 3): 1. gruppera, 2. associera och 3. placera in nya ord i kontext
- Användning av bilder och ljud (se figur 1, bilaga 3): 1. bildspråk, 2. semantisk kartläggning, 3. använda nyckelord och 4. minnas ljud
- Repetera klokt (se figur 1, bilaga 3): 1. repetera strukturerat och att använda handling genom att 1. använda fysisk upplevelse eller känsla och 2. använda mekanisk aktivitet.

Kognitiva strategier

Enligt O'Malley & Chamot (1990) och Oxford (1990) innebär kognitiva strategier i stort att vi försöker lösa språkliga problem eller uppgifter med hjälp av att analysera, studera och föra in ny kunskap i redan befintlig. Enligt Tornberg (2015) räknas till detta att man repeterar, översätter, grupperar, antecknar, drar slutledningar och att man sätter ord på problemet, testar en hypotes eller genomför test. Till kognitiva strategier hör

- Öva (se figur 1, bilaga 3): 1. Repeterar, 2. formell övning med ljud och skrivsystem, 3. känna igen och använda formler och mönster, 5. rekombinera, 5. praktisera naturalistiskt
- Mottaga och sända (se figur 1, bilaga 3): 1. förstå snabbt och att 2. Använda hjälpmedel för att mottaga och sända meddelanden muntligt och/eller skriftligt
- Analysera och resonera (se figur 1, bilaga 3): 1. Resonera deduktivt som är en top-down-strategi, 2. Analysera uttryck, 3. Jämföra språken, 4. Översätta, 5. Transferera
- Skapa strukturer för inflöde och utflöde (se figur 1, bilaga 3): Oxford (1990) går in på tre understrategier för att skapa struktur 1. Anteckna, 2. Sammanfatta, 3. Uppmärksamma/betona.

Kompensationsstrategier

Kompensationsstrategier möjliggör för elever att använda målspråket för att förstå eller producera text eller tal oavsett begränsade förkunskaper. Kompensationsstrategier handlar om att kunna:

- Intelligent gissningar (se figur 1, bilaga 3): 1. förkunskaper inom andra språk (lingvistiska ledtrådar), 2. använd andra ledtrådar.
- Överkomma brister i tal och skrift (se figur 1, bilaga 3): 1. växla till modersmål, 2. få/be om hjälp, 3. använda mimik och gester, 4. till viss del eller helt undvika kommunikation, 5. välja ämne, 6. reglera eller förenkla meddelandet, 7. mynta ord, 8. använd omskrivning eller synonym.

2.2.2. Indirekta strategier (se Figur 1, Bilaga 3)

Metakognitiva strategier

Metakognitiva strategier innebär enligt O'Malley & Chamot (1990) och Oxford (1990) att man medvetet använder sig av olika strategier för att främja lärandet t.ex. att planera hur man ska genomföra och bearbeta arbetet. Det kan vara att man bestämmer sig för att lösa en sak i taget och inte blir distraherad av annat, att man bestämmer sig för hur man ska lösa uppgiften och håller sig till det eller att man rättar sig själv och bedömer sin egen arbetsinsats.

Metakognitivt lärande innebär enligt Oxford (1990) tre olika saker nämligen:

- Centrera inlärningen (se figur 1, bilaga 3): 1. aktivera förkunskaper, 2. Vara uppmärksam, 3. Vänta med talet för att fokusera på att lyssna.
- Arrangera och planera lärandet (se figur 1, bilaga 3): 1. Ta reda på vad det innebär att lära ett språk, 2. organisera inlärningen, 3. sätta upp mål, 4. identifiera syftet med en språkuppgift, 5. planera en språkuppgift (genomförandet), 6. leta övningstillfällen genom att t.ex. gå med i en förening, eller titta på filmer på målspråket osv.
- Utvärdera lärandet (se figur 1, bilaga 3): 1. Egenkontroll, 2. Utvärdering.

Metakognition

Metakognition betyder medvetenhet om den egna inlärningen. Enligt Tornberg (2015) finns det olika typer av medvetenhet. Medvetenhet om avsikt och tillfällighet, dvs. det man lär sig avsiktligt och det man lär sig av en tillfällighet, uppmärksamhet vilket innebär att man vill lära sig, man har uppmärksamhet på uppgiften, medveten kunskap vilket innebär att man är medveten om tex. Formen (grammatiken), samt att man har kontroll på inlärningen genom planering, genomförande och utvärdering (Tornberg, 2015).

Socio-affektiva strategier eller Affektiva och Sociala strategier

Socio-affektiva strategier eller affektiva och sociala strategier är ”[...]socialt och känslomässigt inriktade på samarbete och interaktion” (Tornberg, 2015, s. 60). Enligt O’Malley & Chamot (1990) och Oxford (1990) är socio-affektiva strategier, strategier man använder när man vill samarbeta och interagera med varandra, dvs. när man ber varandra om hjälp, ger respons på uppgifter och samarbetar för att förstå bättre/mer och nå högre kunskap. Oxford (1990) delar upp Affektiva och Sociala strategier, medan O’Malley & Chamot (1990) har dem sammanskrivna.

De Affektiva strategierna som handlar om att hantera känslor uteblir i den här beskrivningen, då de inte förekommer i studien.

Sociala strategier

Sociala strategier handlar enligt Oxford (1990) om att:

- Ställa frågor (se figur 1, bilaga 3): 1. fråga efter förtydligande eller verifiering, 2. frågar efter korrigerande.
- Samarbeta med andra (se figur 1, bilaga 3): 1. samarbetar i par eller mindre grupp, 2. Samarbeta med kunniga användare av det nya språket.
- Vara empatisk (se figur 1, bilaga 3): 1. utveckla kulturell förståelse, 2. Vara medveten om andras tankar och känslor

2.3. Tidigare forskning

Projektet STRIMS (2000) – Strategier vid inlärning av moderna språk, är en studie av strategier man använder vid inlärning av moderna språk (spanska, tyska och franska) och engelska. Det är en longitudinell studie där man fokuserade på de fyra språken för att se om elevernas olika strategier var generella eller specifika för ett språk. Studien påbörjades läsåret 1987/88 och bestod av observationer, övningar och intervjuer. Man startade det för att lärare uttryckte oro över att eleverna inte lärde sig det de försökte lära ut.

Det man kom fram till var att ordinlärningen ser likadan ut i alla fyra språken, man översätter orden från svenska till målspråket och övar genom att hålla för ena spalten. Ungefär hälften skriver ner orden, men bara ett fåtal försöker sätta in dem i en mening och några av eleverna läser orden högt. Det som framgår ytterligare är att eleverna har lätt att lära sig orden, men de fastnar inte i långtidsminnet, vilket enligt studien tyder på att de inte aktiverar alla sinnen eller har strategier för inlärning. Studien visar även att det inte finns någon större skillnad i vilka minnesknep eleverna använder, oftast kopplar de ihop orden med något personligt för att komma ihåg ordet. Det framgick även att man i spanska, tyska och franska i större utsträckning associerar orden till andra språk än i engelskan. Man såg även att de som läst språken längre i större utsträckning använde sig av top-down strategier. Projektet fokuserade på de fyra färdigheterna höra, tala, läsa och skriva,

varav hörförståelsen och skrivprocessen berörs ytligt. Det man kunde fastställa i projektet var att framgångsrika strategier för just hörförståelsen är att inte fastna på ord man inte förstår, utnyttja förkunskaper, göra intelligenta gissningar och lyssna flera gånger. Vid autentiska samtal observerade man att gester och minspel var strategier som användes när språket inte räcker till. Något som var återkommande genom hela studien var att många elever ställde höga krav på sig själva att vara språkligt korrekta och det hämmade talet och kommunikationen. Andra strategimönster som man märkte i projektet var undvikandestrategier och socio-affektiva strategier som kunde vara att man uppmuntrade varandra eller frågade efter förtydliganden. Av de olika undersökningarna som gjordes kunde de även se att det som eleverna ansåg viktigast med att lära sig ett nytt språk var att kunna tala det. I läsförståelsen såg man att förförståelsen var viktig för eleverna för att de skulle kunna tillgodogöra sig den. Man såg även vikten av de sociala strategierna, framförallt i samspelet med varandra när eleverna löste en uppgift där de samarbetade i par eller i grupp fick de en bättre slutprodukt än om de gjort det enskilt.

Lindqvist m.fl. (2013) gjorde en studie om läsförståelse av skönlitterära texter med fokus på ordförståelse där de undersöker vilka strategier andraspråksinlärare använder sig av för att förstå en text när de inte förstår alla orden. Valet att ha fokus ordförståelse handlar om att elever med svenska som andraspråk ofta brister i att läsa mellan raderna, även de som kommit i förskoleålder (Lindqvist m.fl. 2013). I undersökningen började man med ett pilottest som man utgick ifrån när man planerade den stora studien. I pilottestet ingick 75 elever i åldersspannet årskurs 3 i grundskolan till år 2 på gymnasiet. Pilottestet bekräftade att det var ”läsa mellan raderna-frågor” som var svårast för eleverna. Utifrån resultatet valde man att utgå från ord och begreppsförståelse och dimensioner i text och frågor. Elever med goda och sämre resultat valdes ut till testet. Först genomförde man ett läsförståelse test som man analyserade, därefter höll man i lektioner och visade elever strategier hur de skulle tänka, bl.a. ordförståelsestrategier. Efter lektionstillfällena genomförde man ytterligare ett lästest för att se om resultatet förbättrats. Det studien fastställde var att resultaten blev bättre för samtliga elever och att det lönar sig att undervisa i strategianvändning för elever med svenska som andraspråk framför allt i ord och begreppsförståelse.

”Goda läsare är strategiska (Lundberg 2006). De väljer läsesätt efter hur texten ser ut. De tar ut det som är viktigt på tre plan – ordnivå, meningsnivå och textnivå. Reichenberg (2006) talar om aktiva läsare, det vill säga läsare som aktiverar olika processer under läsningen. Att arbeta med strategier är ett sätt att arbeta medvetet med läsförståelse och göra eleverna till aktiva läsare.” (Symposium 2012: 130)

Granbergs (2001) följer en ung kvinnlig gäststudent från Grekland, Sofia, som går en ettårig intensivkurs i svenska på universitetet för att kunna påbörja studier till läkare. I början är hon inte så aktiv med sina språkstudier för hon räknar med att komma in på läkarlinjen i Grekland. När hon får beskedet att hon inte kommit in tappar hon motivationen för allt. Under julen återvänder hon till Grekland och märker att hon har förändrats och att hon vill tillbaka till Sverige. Hon får ny motivation och bestämmer sig för att satsa på studierna och lära sig svenska.

Under den här processen analyserar Granberg hennes språkliga utveckling och vilka strategier hon använder sig utav, hur motivationen förändras beroende på yttre omständigheter och hur strategianvändningen förändras beroende på livssituation. Granberg (2001) ser sju viktiga faktorer som påverkar hennes inläring positivt. 1. Hon är en van inlärare och har tillgång till inlärningsstrategier, 2. Hon har ett långsiktigt mål: hon vill bli läkare, 3. Hon har en hög medvetenhet hos sig själv både vad gäller språkinläring, men även kulturellt, socialt och psykologiskt, 4. Hennes uppehåll i studierna över julen bidrog positivt till hennes språkliga utveckling. Enligt Granberg (2001) kan ett uppehåll leda till kognitiv omstrukturering av språkintrycken vilket kan underlätta för vidare språkstudier, 5. Hennes sociala kontakter med svenskar har inte bara haft positiv inverkan på det sociala livet utan även på den muntliga förmågan,

6. Hennes tillgång till engelskan som är ett världsspråk har underlättat processen, framförallt att upprätta kontakt/samtal med andra människor och hålla igång det med kodväxling, 7. Språkkursens upplägg var positiv då den var kommunikativt inriktad och krävande gentemot studenterna. Strategier som Sofia använde sig av var *kognitiva* för att anteckna och skriva ner ord och texter, använda språket och repetera och strukturera, *minnesstrategier* för att associera till sådant hon redan visste, gruppera nya ord, associera och använda bildspråk, *metakognitiva strategier* genom att centrera sin inläring och kontrollera det hon producerat. *Affektiva strategier* kände hon inget behov av eftersom hon inte kände sig blyg i klassrummet. Det som fastställdes var att hon fortsatte använda sig av samma strategier, men att hon blev mer effektiv i sin användning av dem och att de till viss del automatiserades.

Wareborn (2004) gjorde en studie med syftet att beskriva och förstå hur elever lär sig nya ord och uttryck. Hon observerade elever som läste svenska som andraspråk A och B under en treårsperiod. Elevernas strategianvändning analyserades efter Oxfords modell för strategier. Precis som Granberg (2001) i sin studie kommer in på motivationens roll gör även Wareborn det. Hon undersöker sambandet mellan motivation, arbetsinsatsen i skolan, slutförhållandet och antalet inlärningsstrategier (Wareborn, 2004:2). Slutresultatet av hennes studie visar att eleverna sammanlagt använde sig av 34 av Oxfords 62 strategier. I Wareborns studie framkom det att de direkta strategierna användes mer än de indirekta. Hon kunde även se att de eleverna med bäst slutförhållande hade en hög användning av direkta strategier, stark motivation och tydligt mål för studierna (Wareborn, 2004:51). Även här ser vi likheter med Granbergs studie (2001) och de sju faktorerna som påverkar inläringen positivt.

2.4. Teoretiskt perspektiv

Flyman Mattson (2015) förklarar olika teorier olika delar av språkinläringen och på så sätt förståelsen. Hon delar upp teorierna i hur, varför och vad vi lär in. Hur vi lär in är oftast kognitivt inriktade, varför vi lär in är oftast socialt inriktade och vad är lingvistiskt inriktade. Språkbegåvning och motivation är också faktorer som påverkar språkinläring och förståelse. Enligt Flyman Mattson (2015) påverkar språkbegåvning inte förstaspråksinläringen utan andraspråksinläring och motivationen att lära sig ett språk är högre hos en som lär sig det som ett andraspråk än en som lär sig det som ett modernt språk. Flyman Mattson (2015) betonar vikten av att ha ett syfte med språkinläringen. Det kan vara svårt att hitta motivationen till varför man ska lära sig ett främmande språk om man inte har behov av att använda det.

Det teoretiska perspektivet i den här studien är kognitivt och sociokulturellt eftersom det är svårt att skilja på hur vi lär oss och varför, eftersom de samverkar med varandra. Det sociokulturella perspektivet är att vi samverkar med andra människor och vi använder oss av olika redskap för att nå dit. Vårt tänkande är färgat av vår kultur och när vi kommunicerar med varandra interagerar vi och lär av varandra. Den ryske psykologen Vygotskij placerade undervisningen som en viktig del i det sociokulturella perspektivet (Säljö, 2000).

Det kognitiva perspektivet är att titta på informanternas svar i intervjuerna och inte bara se att de svarar olika utan varför. Piaget som förespråkade kognitivismen ville inte bara konstatera att man svarar olika på en fråga utan varför man svarade som man gjorde. Enligt kognitivismen kan omgivningen skapa förutsättningar för lärandet, men ska inte styra eller ingripa för mycket eftersom lärandet ska ske naturligt (Williams m.fl. 2000). Utvecklingen sker i samma ordning hos individerna men i olika takt beroende på mognad. Detta är något även Krashen förespråkar i sin monitormodell (Abrahamsson, 2009).

3. Metod

Allmän beskrivning

I detta kapitel kommer jag att presentera min forskningsstrategi och hur jag gått tillväga, dvs, vilken metod jag använt mig av för att samla in data. Jag kommer att redogöra för urval och bortfall, göra en kort beskrivning av mina informanter, samt hur jag bearbetat och analyserat insamlad data. Jag kommer ta upp reliabilitet, validitet, generaliserbarhet och etiska ställningstaganden.

3.1. Forskningsstrategi

Jag har valt att göra en kvalitativ undersökning i och med att jag ville undersöka elevers förståelsestrategier. Jag vill undersöka om det finns samband eller skillnader mellan elevers sätt att förstå, i det här fallet rör det sig om åtta informanter som jag har intervjuat: tre elever i svenska som andraspråk, två elever i svenska som andraspråks- och moderna språk tyska och tre elever i moderna språk tyska. Alvehus skriver: ”Att försöka reducera verklighetens komplexitet till (alltför) enkla samband är inte den kvalitativa metodens uppgift. Snarare handlar det om att visa på komplexitet och nyansrikedom. Att lära sig ”packa upp”, läsa av och analysera olika typer av sociala sammanhang är en viktig färdighet man kan utveckla genom att ägna sig åt kvalitativ forskning.” (Alvehus, 2013:21). Jag har valt att samla in kvalitativ data genom intervjuer för jag vill se om jag kan ”packa upp” och läsa av vilka olika strategier informanterna använder sig av. Jag kommer att ta mig an intervjuerna enligt den hermeneutiska cirkeln (Kvale och Brinkmann, 2015). Detta innebär att jag utgår från intervjuerna i sin helhet och tolkar sedan de enskilda informanternas svar och sätter sedan in de i sin helhet igen. Jag utgår hela tiden från informanternas svar och tolkar dem gentemot Oxfords klassificeringar av inlärningsstrategier (1990), samt annan relevant litteratur.

”Kvalitativ metod intresserar sig för meningar, eller innebörder, snarare än för statistiskt verifierbara samband” (Alvehus, 2013:20) Detta är en generell beskrivning av kvalitativ metod och man kan tolka det som att det inte är frekvensen av ett svar hos de som intervjuas som är viktigt i en kvalitativ undersökning, snarare det sociala sammanhanget. Om ett svar förekommer ofta säger det en sak och om det förekommer sällan eller aldrig ger det svar på något annat, det beror helt enkelt på sammanhanget.

I bilaga 1 finns en av mig översatt version av Oxfords modell (1990) på svenska. Resultatet av min analys kommer att åskådliggöras i en tabellform och redovisas som en sammanfattning med relevanta intervjusvar kopplade till litteratur dvs. tidigare forskning och teoretiska perspektiv som påvisar likheter och skillnader. Stor vikt kommer att ligga vid Oxfords klassifikation av inlärningsstrategier eftersom de även härrör till förståelsestrategier.

3.2. Urval/Avgränsning

Informanterna går på en gymnasieskola i Mellansverige. Utgångspunkten för den här studien är två elever som läser svenska som andraspråk och tyska som modernt språk. Samtliga elever i kursen svenska som andraspråk och moderna språk tyska erbjöds delta i studien för att på så sätt minimera påverkan på resultatet av intervjuerna. Tre elever i moderna språk tyska och tre elever i svenska som andraspråk anmälde sitt intresse.

Utgångspunkten i studien är två elever som läser svenska som andraspråk och tyska som modernt språk. De övriga sex eleverna ska visa om det finns strategier som är mer frekventa i svenska som andraspråk eller moderna språk, eller om det är strategier som uteblir och vad det i så fall kan betyda.

Informanterna är tre tjejer och fem killar mellan 17-20 år. De går alla på gymnasiet eller likvärdig utbildning.

3.3. Deltagare

Anders, är en 19 årig kille som går på ett högskoleförberedande program. Han läser svenska som andraspråk och moderna språk tyska. Hans modersmål är dari och han kan även persiska, turkiska och engelska. Han har gått sju år i skolan i Iran sedan fick han inte gå mer. Han var 16 år när han kom till Sverige.

Barbro, är en 17 årig tjej som går på ett högskoleförberedande program. Hon läser svenska som andraspråk och moderna språk tyska. Hennes modersmål är dari och persiska. Hon kan även engelska. Hon har gått åtta år i skolan i Afghanistan. Hon var 14 år när hon kom till Sverige.

Cesar, är en 19 årig kille som går på ett yrkesförberedande program. Han läser svenska som andraspråk. Hans modersmål är uzbekiska, men det kan han inte skriva. Han kan även dari, persiska, turkiska och lite engelska. Dari lärde han sig skriva på i Sverige och persiska lärde han sig tala och skriva på i Sverige, turkiska kan han prata men inte skriva och engelska började han lära sig när han kom till Sverige. Han har ingen skolbakgrund mer än en vecka i koranskola. Han kom till Sverige när han var 15 år.

Dennis, är en 20 årig kille som går allmän kurs på en folkhögskola. Han läser svenska som andraspråk. Hans modersmål är somaliska och han kan även arabiska och engelska. Han gick i koranskola från 6 år till han var 11 år och därefter några år i grundskola i Somalia. I koranskola lär man sig arabiska och koranen. Han var 16 år när han kom till Sverige.

Elis, är en 20 årig kille som går på ett högskoleförberedande program. Han läser svenska som andraspråk. Hans modersmål är dari (föräldrarna) och persiska (i skolan/kompisar). Han pratar även lite arabiska, lite engelska och lite spanska. Han har gått åtta år i grundskolan i Iran. Han var 17 år när han kom till Sverige.

Frida, är en 17 årig tjej som går på ett högskoleförberedande program. Hon läser moderna språk tyska. Hennes modersmål är uzbekiska och svenska. Hon kan flytande engelska och lite ryska. Hon har gått/går i skolan i Sverige.

Jonna, är en 17 årig tjej som går på ett högskoleförberedande program. Hon läser moderna språk tyska. Hennes modersmål är svenska. Hon kan även engelska. Hon har gått/går i skolan i Sverige.

Karl, är en 17 årig kille som går på ett högskoleförberedande program. Han läser moderna språk tyska. Hans modersmål är svenska. Han kan även engelska. Han har gått/går i skolan i Sverige.

3.4. Genomförande

De åtta intervjuerna genomfördes på skolan i bokade grupprum efter överenskommelse med informanten. Intervjun genomfördes med en person i taget. Informanten fick läsa igenom intervjufrågorna (se Bilaga 2) innan intervjun började.

Varje intervju tog cirka 30 minuter och frågorna var formulerade på så sätt att det ofta blev följdfrågor eller att informanten berättade utförligare i en fråga och på så sätt svarade på flera frågor samtidigt.

Under intervjun användes inspelning samt fältanteckningar. Jag ställde frågorna och informanten svarade, ibland med korta svar som krävde följdfrågor för att bli utförligare.

Genomförda intervjuer transkriberades. De transkriberades ordagrant och jag har markerat pauser och skratt i texterna eller om det var något ord jag inte kunde urskilja. Efter transkriberingen valde jag att läsa igenom intervjuerna en fråga i taget och ta ut nyckelord/meningar som jag kunde koppla till Oxfords modell (1990) och vilken informant som sagt vad.

Jag har analyserat en fråga i taget efter Oxfords klassifikation av strategier (1990) och tittat på vilka av strategierna: minnes-, kognitiva-, kompensations- metakognitiva- och sociala strategierna jag hittat. Detta har förts in i en tabell för att ge en översikt över vilka strategier som är mest frekventa och vilka som förekommer mer sällan eller helt uteblir.

3.5. Databearbetning och analysmetod

Efter genomförda intervjuer och transkribering av dem hade jag möjlighet till komplettering, men det behövdes ej.

Det är svårt att avgöra om man skulle få fram samma resultat om man skulle göra om samma undersökning, eftersom studien utgick från åtta informanter, varav grundstudien utgick från två elever som båda läste svenska som andraspråk och moderna språk tyska och jämförde dem med vad tre elever med bara svenska som andraspråk och tre elever med bara moderna språk tyska svarade på samma frågor. Det är möjligt att svaren skulle avvika.

Eftersom studien bygger på åtta informanters svar och de bara har intervjuats vid ett tillfälle är det svårt att avgöra om den lyckades mäta det som var avsikten. Studiens validitet skulle förmodligen öka om de intervjuats vid fler tillfällen, eftersom sannolikheten är stor att de skulle avge ett annat svar vid ett annat intervjutillfälle. Både i Alvehus (2013) och Kvale & Brinkmann (2015) framgår det att reliabilitet och validitet är svår att mäta i kvalitativ forskning. Alvehus skriver:

”Om man ser till de tankesätt som ligger bakom många typer av kvalitativa ansatser, så är det tämligen meningslöst att tala om en verklighet som är oberoende av försöken att beskriva den. Det gör att begreppen reliabilitet/validitet blir lite underligt, eftersom det baseras på idén att mätningar och mätinstrument existerar oberoende av det som mäts.” (Alvehus, 2013:122).

Generaliserbarhet av denna studie gäller bara de åtta informanter som blivit intervjuade och det är vad Alvehus (2013) skulle kalla en empirisk generalisering. Detta innebär att denna studie försökt att få fram vilka strategier som generellt sett används vid språkinlärning av ett andraspråk och ett främmande språk. Generaliserbarheten kan därmed ifrågasättas om undersökningsgruppen varit större.

Efter genomförda intervjuer och transkribering av dem analyserades en fråga i taget för varje informant. Jag markerade i en tabell vilka strategier kopplade till Oxfords klassifikation (1990) som informanterna använde sig av för respektive fråga. Detta gjordes för att få en överblick på vilka strategier alla informanter använder sig av oberoende av om det är svenska som andraspråk eller moderna språk tyska. Därefter försökte jag se om jag kunde se några likheter mellan de två informanterna som har både svenska som andra språk och moderna språk tyska. Efter det strukturerade jag upp informanternas svar i likheter och avvikelser i svaren och därefter likheter och avvikelser mellan de olika ämnena. Därefter strukturerade jag upp vari avvikelser och likheter fanns och kopplade det till de fyra förmågorna läsa, lyssna, skriva och tala.

3.6. Etik

Eftersom det är en kvalitativ studie är det extra viktigt att jag som författare inte gör några tillägg till verkligheten. Detta är något av de mest grundläggande av de etiska hänsynstagandena enligt Kvale och Brinkmann (2015). Detta innebär att när jag intervjuade informanterna var noga med att låta informanten tala så mycket som möjligt och att jag endast formulerade om frågorna om jag märkte att informanten missuppfattat frågan. Det innebär också att när jag bearbetade det inspelade materialet och fältanteckningarna var noga med att inte tolka in svar som jag kanske hade förväntat mig att få.

Innan intervjuerna genomfördes fick rektorn på skolan samt informanterna och eventuell vårdnadshavare skriva under ett samtyckarbrev (se Bilaga 1) där de fick ta del av uppsatsens syfte och upplägg, samt att de har rätten att dra sig ur studien utan motivering. De informerades även om att de skulle vara helt anonyma och att det inte kommer framgå på vilken skola de går. Jag har följt de forskningsetiska anvisningarna för examens- och uppsatsarbeten vid Högskolan Dalarna. Informanterna och deras vårdnadshavare informerades om att det insamlade materialet bara skulle användas till denna studie och inte utnyttjas eller lånas av någon annan. De informerades även om att det sparas ett år efter uppsatsens godkännande, därefter raderas det.

4. Bearbetning – resultat och analys

4.1. Resultat

I tabell 1 är markerat vilka strategier respektive informant använder sig av i respektive fråga. Analysen är gjord efter Oxfords klassifikation av strategier (1990). I vänstra spalten står vilket område/förmåga frågan riktar sig mot. I bilaga 2 finns frågorna som användes vid intervjun. Vid varje strategi står även vilken understrategi de använder sig av. Förklaringar till förkortningarna finns i bilaga 3. De olika strategierna är färgmarkerade för tydlighetens skull. De direkta strategierna Kognitiva strategier är gulmarkerade, Minnesstrategier är grönmarkerade och Kompensationsstrategier är gråmarkerade. De indirekta strategierna Metakognitiva strategier är blåmarkerade och Sociala strategier är lilamarkerade. När det refereras till tabellen i informanternas svar anges tabell: frågenummer och person.

I den löpande texten kommer det efter respektive informant stå antingen (sva + ty), (enb. sva) eller (enb. ty) vilket betyder att informanten har både svenska som andraspråk och tyska som modernt språk, enbart svenska som andraspråk respektive enbart tyska som modernt språk.

Tabell 1: Informanternas strategianvändning enligt Oxfords modell.

	Fråga (bilaga 2)	Cesar	Elis	Dennis	Anders		Barbro		Karl	Jonna	Frida
Presentation	1-3	Sva	Sva	Sva	Sva	Tyska	Sva	Tyska	Tyska	Tyska	Tyska
Studieupplägg	4	Kognitiva A5,A2 Metakognitiva B1, B6 Sociala B2	Kognitiva A5, B2, C4	Metakognitiva B1, A1, B6 Kognitiva A5, C3, C1				Kognitiva A2	Kognitiva A1, A3	Kognitiva D1-3	Metakognitiva B6 Kognitiva A5
Allmänt: hör, läs, skriv	5	Metakognitiva A1	Sociala B1-2	Sociala A1, B1	Sociala B1	Sociala B1	Sociala B2	Kognitiva A1		Kognitiva A1, C1 Sociala A1	
Ord-Kunskap	6	Minnes A1-3 Kognitiva C4 Kompensation A1-2	Kognitiva B2, C4, D3, A2	Kognitiva C3, C4, C5 Sociala A1	Metakognitiva B6 Kognitiva C4, A5 Kompensation A1	Kognitiva C4 Metakognitiva B6	Kompensation A1	Kognitiva C4	Kognitiva A3, C1, C3	Kognitiva C4 Kompensation B8 Metakognitiva B6	Kognitiva D1-3
Ord-Kunskap	7	Se svar fråga 6	Se svar fråga 6	Se svar fråga 6						Metakognitiva C1	

Grammatik	8	Minnes A1 Kognitiva A1 Metakognitiva C1	Kognitiv A1 Metakognitiva B4	Kognitiva A5, C1, C3-5	Kognitiva C4, C1, C3 Meta-Kognitiva C1 Minnes A2	kognitiva C4, C1, C3 meta-kognitiva C1 Minnes A2	Kognitiva C1, A2, A3	Kognitiva C1, C3, A2, A3	Kognitiva C1 Meta-Kognitiva B6 Sociala A1	Kognitiva D1-3, A1 Metakognitiva A2	Kognitiva A1 Minnes A1 Metakognitiva C1
Datorn som verktyg	9	Kognitiva B2 Metakognitiva B6	Metakognitiva B6	Metakognitiva B6	Meta-Kognitiva B6 Kognitiva A1	Meta-kognitiva B6 kognitiva A1	Metakognitiva B6 Kognitiva A5, C4	Sociala C1 Metakognitiva B6 Kognitiva A5, C4	Meta-Kognitiva B6 Kognitiva A5	Metakognitiva B6 Kognitiva C4	Metakognitiva B6 Kognitiva C4 Kompensation B8
Hörförståelse	10	Kognitiva A2, A5 Metakognitiva B6 Minnes B4	Minnes A1-3 Kompensation B3	Kognitiva A5 Minnes B1, B4 Sociala C1, A1 Kompensation B3, B1 (eng)	Kompensation A1, B3 Meta-kognitiva A1	Metakognitiva A1	Sociala B2	Sociala C1 Kognitiva A5, A1	Kognitiva B1, C1	Kognitiva A1, C4	Kognitiva C1, D1 Kompensation B3 Metakognitiva B6 (fråga 11, men svarar på hör)
Läsförståelse	11	Minnes B1 Kognitivt C4, B1-2	Kognitiva B1, C4	Kognitiva A5 Sociala A1	Kompensation A1 Metakognitiva C1 Kognitiva C4	Metakognitiva A1 Kognitiva A1	Kognitiva A5, C1 Metakognitiva A1	Kognitiva A5, C1 Metakognitiva A1	Meta-Kognitiva A1 Kognitiva C1, B1, B2	Kognitiva B1, C4, C5, C3	Metakognitiva B2, B4 Kognitiva B1-2
Tala	12	Se svar fråga 13	Kognitiva C4	Inga problem	Sociala A1, A2 Kompensation B4, B6	Kompensation B4, B6 Kognitiva C1, C3	Kognitiva A5 Sociala C1-2	Kognitiva A5	Kompensation B4-6, B8	Sociala B1	Kompensation B4
Tala	13	Kompensation B3, B8, B4	Kompensation B8, B6, B1 Sociala A1-2	Kompensation B1 (eng)	Kompensation B4, B8	Kompensation B4, B8	Sociala A1-2, B1-2	Kognitiva C4 Kompensation B6, B8	Kompensation B7	Kompensation B6-8	Kompensation B6, B8
Skriva	14	Metakognitiva B2, B4, B5, B6 Kognitiva C1, D1	Metakognitiva B5, A1 Kognitiva C4, C1	Metakognitiva B4-5	Metakognitiva A1, B5 Kognitiva D1-3	Metakognitiva A1, B5 Kognitiva D1-3	Kognitiva C1 Metakognitiva A1	Kognitiva C1, C4 Metakognitiva A1	Meta-Kognitiva A1, C1 Kognitiva D1, C4	Metakognitiva A1, B5 Kognitiva C1 Kompensation B8	Kognitivt C1, D2, B2
Skriva	15	Metakognitiva C1-2	Metakognitiva C1	Metakognitiva C1, B3	Metakognitiva C1	Metakognitiva C1	Metakognitiva C1	Metakognitiva C1	Meta-Kognitiva C1	Metakognitiva C1	Metakognitiva C1

4.1.1. Vilka förståelsestrategier används mest?

I tabell 1 ser man att de gulmarkerade kognitiva strategierna är de som används mest, därefter kommer metakognitiva och kompensationsstrategier. Det som är utmärkande är att informanterna Cesar, Elis och Dennis i svenska som andraspråk använder minnes- och sociala strategier i större utsträckning än informanterna Karl, Jonna och Frida i moderna språk tyska gör. De två informanterna Anders och Barbro som representerar båda språken använder sociala strategier i samma utsträckning som kompensationsstrategier i vardera språket, men inte minnesstrategier som informanterna i svenska som andraspråk. Affektiva strategier uteblev helt.

Tabell 2 är en sammanställning av antalet strategier informanterna inom varje språkgrupp använder sig av i respektive språk. Inom parentes står antalet tillfällen av användning som registrerats. Analysen är gjord efter Oxfords modell som sammanlagt består av 62 strategier. De affektiva strategierna består av 10 strategier, men de uteblev i den här studien. De affektiva strategierna står med i tabellen för tydlighetens skull.

Tabell 2: Strategiantal i svenska som andraspråk och tyska som modernt språk.

Strategigrupp + antal	Svenska som andraspråk	Anders och Barbro Svenska som andraspråk	Anders och Barbro Moderna språk tyska	Moderna språk tyska
Minnesstrategier: 10	5 (11)	1 (1)	1 (1)	1 (1)
Kognitiva strategier: 15	10 (37)	10 (19)	10 (28)	12 (50)
Kompensationsstrategier: 10	7 (12)	5 (9)	3 (6)	6 (15)
Metakognitiva strategier: 11	9 (24)	5 (12)	4 (12)	7 (20)
Sociala strategier: 6	4 (8)	6 (11)	2 (3)	2 (4)
Affektiva strategier 10	-	-	-	-
Sammanlagt: 62	35	27	20	28

Även om informanterna i moderna språk tyska använder sig av många strategier, så är de fördelade på kognitiva strategier där 12 av 15 används vid 50 registrerade tillfällen, metakognitiva strategier där 7 av 11 används vid 20 tillfällen och kompensationsstrategier där 6 av 10 används vid 15 tillfällen. Av de sociala strategierna används 2 av 6 vid 4 tillfällen och minnesstrategier 1 av 10 vid 1 tillfälle. Bland informanterna i svenska som andraspråk är det mer jämnt fördelat mellan användningen av de olika strategigrupperna, men inte vid antal tillfällen. De kognitiva strategierna där 10 av 15 används vid 37 tillfällen, metakognitiva strategier där 9 av 11 används vid 24 tillfällen, kompensationsstrategier där 7 av 10 används vid 12 tillfällen, sociala strategier där 4 av 6 används vid 8 tillfällen och minnesstrategier där 5 av 10 används vid 11 tillfällen. För Anders och Barbro är det relativt jämnt i användningen av strategigrupperna i svenska som andraspråk, kognitiva strategier där 10 av 15 används vid 19 registrerade tillfällen och av de sociala strategierna använder de 6 av 6 vid 11 tillfällen. Det som avviker är att av minnesstrategierna används 1 av 10 vid 1 tillfälle. I moderna språk tyska använder Anders och Barbro något färre strategier inom strategigrupperna än i svenska som andraspråk, men det minskar inte bland de kognitiva strategierna. Den stora skillnaden ligger i användningen av de sociala strategierna där 2 av 6 används vid 3 tillfällen i jämförelse med svenska som andraspråk där 6 av 6 används vid 11 tillfällen. Användningen av sociala strategier ligger även lågt bland de informanter som representerar moderna språk tyska. (Se tabell 2)

De sociala strategier Anders och Barbro (sva + ty) använder sig av är *samarbeta i par (B1)* och *samarbeta med kunniga användare av det nya språket (B2)* (Tabell 1:5, Anders och Barbro).

När vi har diskussioner och sådant, ja i diskussioner. När jag tittar på film förstår jag inte så bra. Eller i början var det så, nu är det bättre. När jag hade läst 1,5 år till 2 år så var det ganska svårt att hänga med i dialoger i filmerna. (tabell 1:5, Anders)

Anders (sva + ty) säger att han har lättare att lära sig i samarbete med andra och att det är svårare med receptiv hörförståelse. Med tyska i åtanke svarade Anders (sva + ty):

Lättast är när man är i Tyskland och hör hela tiden tyska och ser allihop prata tyska. Man lär sig nya ord naturligt, utan att man tänker på det. Det är lättast, men i skolan då är hörförståelse svårare. (tabell 1:5, Anders)

I citatet framkommer att den sociala biten är viktig när han lär sig ett språk. Han förklarar skillnaden mellan språken på följande sätt:

...eftersom jag fokuserar mer på svenskan vet jag mycket mer om svenska språket än jag vet om tyska språket, för det pluggar vi max tre timmar per vecka ungefär, men svenskan det är typ varje dag, alltså varje timme håller vi på med svenskan. (tabell 1:5, Anders)

Här ger Anders (sva + ty) en förklaring till varför hans språktillägnande ser olika ut i de olika språken. Nämligen att svenskan använder han dagligen och tyska använder han bara när han har undervisning i tyska.

Cesar (enb. sva) är den informant som uttrycker att han använder sig av minnesstrategier. Under intervjun berättar han utförligt hur han kämpade med att lära sig svenska:

Jag skrev av, av, av och läste mycket och satt i biblioteket och läste böcker, barnböcker. Ibland jag faktiskt skämdes. Jag tänkte att något barn kommer faktiskt skratta åt mig när jag läser den här. De är för jättesmå och med en massa roliga bilder. Jag tror bilderna hjälpte mig att förstå...(tabell 1:11, Cesar)

Cesar (enb. sva) uttrycker hur han i början av sina svenska som andraspråksstudier använde bilder för att förstå det han läste och vid hörförståelse använde han sig av att minnas genom ljud.

...öva, öva och lyssna mycket. Lyssna på musik, lyssna på TV, titta på TV. Jag försökte alltid att prata med personalen som jobbade där. När de pratade jag satt bredvid dem och bara lyssnade. Jag sa till dem att fortsatt prata, jag vill bara lyssna och sedan jag upprepade inuti, för jag ville inte störa dem hur de sa till exempel vissa ord. (tabell 1:10, Cesar)

I citatet visar Cesar (enb. sva) tydligt hur han lyssnar och repeterar ljuden och övar på så sätt uttal och att känna igen ord.

4.1.2. Förståelsestrategier kopplade till de fyra förmågorna höra, läsa, skriva och tala samt ordkunskap, grammatik och dator som verktyg.

I den här delen struktureras informanternas användning av de olika förståelsestrategierna upp i ordförståelse, förståelse av grammatik, hur de använder sig av datorn som hjälpmedel för att förstå uppgifter, hörförståelse, läsförståelse, att förstå och göra sig förstådd vid ett samtal och att förstå och göra sig förstådd när man skriver.

Ordkunskap: Informanterna i båda språken använder sig av kognitiva strategier, där översättning oftast används för att slå upp och förstå ord, samt kompensationsstrategin: använd lingvistisk ledtråd (Bilaga 3).

Jag brukar slå upp dem för att förstå vad de betyder och sedan kolla, om det finns några synonymer brukar de komma upp. Eh, och sen så brukar jag ju plugga dem på glosor.eu och försöka sätta in dem i meningar och då tycker jag att jag har förstått dem. (tabell 1:6, Jonna)

För att lära sig nya ord använder sig Jonna (enb. ty) både av att översätta (kognitiv strategi), synonymer (kompensations strategi) och övningstillfälle genom att öva dem på datorn (metakognitiv strategi). Karl (enb. ty) försöker se likheter med engelskan och använda dem vid förståelse av ord.

...Tyskan är lik både svenskan och engelskan i många ord. Eh, så om det finns några likheter liksom, direkta likheter att orden låter lika så brukar jag gå på det. (tabell 1:6, Karl)

Karl (enb. ty) använder sig av kognitiva strategier genom att känna igen, aktivera förkunskaper och jämföra med svenskan eller engelskan.

Förståelse av grammatik: Inom kognitiva strategier är det grupperna Öva och Analysera och resonera (se bilaga 3 och kap. 2.2.) som förekommer oftast vid förståelse av grammatik. Understrategierna varierar för varje informant. Majoriteten använder även metakognitiva strategier,

framförallt egenkontroll (se bilaga 3 och kap. 2.2.). Dennis (enb. sva) använder sig av öva och analysera och resonera..

Grammatik är bara regler [...]Grammatik är bara att läsa mycket. (tabell 1:8 Dennis)

Dennis (enb. sva) använder sig av kognitiva strategier när han försöker förstå grammatik och han gör det framförallt genom att läsa mycket. Barbro (sva + ty) uttrycker att hon arbetar på samma sätt i tyskan som i svenska som andraspråk med grammatiken.

...det är ju grunden för hur man ska lära sig ett språk [...]Typ om man grupperar själva grammatiken. Först lär man sig om verben och sedan om substantiven och så. (tabell 1:8 Barbro)

Barbro (sva + ty) använder sig precis som Dennis (enb. sva) av kognitiva strategier. Hon använder sig av de kognitiva strategierna resonera deduktivt, jämföra språk, formell övning med ljud och skrivsystem och känna igen och använda mönster när hon arbetar med grammatik (se bilaga 3 och kap. 2.2.). Anders (sva + ty) uttrycker samma sak som Barbro (sva + ty) när det gäller hur han lär sig grammatik, han uttrycker även att han har gjort det flera gånger, så det sker per automatik.

Först började det med mitt modersmål, sedan svenska, engelska och så tyskan. Det är lätt för man har redan förstått att ett adjektiv är ett ord som...beskriver substantivet. (tabell 1:8 Anders)

För informanterna som läser tyska som modernt språk skiljer det sig lite. Karl (enb. ty) uttrycker att han måste förstå reglerna och han tittar på många exempel samt frågar läraren efter en förklaring. Jonna (enb. ty) uttrycker att grammatik är svårt:

Det tycker jag är svårast, då tycker jag att det är jätteviktigt att man lyssnar på genomgångarna och kanske antecknar för jag tycker det är jättesvårt att lära sig det. (tabell 1:8 Jonna)

Jonna (enb. ty) använder sig av både metakognitiva- och kognitiva strategier.

Datorn som verktyg: Under metakognitiva strategier är ”leta övningstillfällen” den strategi som förekommer oftast (se bilaga 3). Kognitiva strategier förekommer hos majoriteten, vilket innebär att de använder datorn som verktyg för att repetera, översätta osv. Alla informanter använder sig aktivt av datorn, de använde Google Translate, Lexin, YouTube filmer som förklarar grammatik osv. Det är ingen av informanterna som utmärker sig. Frida (enb. Ty) förklarar dock att hon vid vissa tillfällen undviker Google Translate:

Google Translate kan jag använda om det är typ något enstaka ord, men inte om det är typ någon grammatikgrej för då, då är den inte bra. (tabell 1:9 Frida)

Frida visar att hon är medveten om att Google Translate kan översätta hela stycken, men att de då inte blir grammatiskt korrekt. Barbro (sva + ty) uttrycker att hon använder datorn för att variera sitt arbetssätt.

Ja, undervisningsfilmer är bra. Ehm mm, det är ehm ofta man behöver variera arbetssättet för att inte uttråka, bli uttråkad. Mm, så ja mm. Filmer, videoer och musik är också en viktig del. Ehm, för man behöver höra och ehm... (tabell 1:9 Barbro)

Barbro (sva + ty) använder datorn som ett medel att öva hörförståelsen.

Hörförståelse: Svenska som andraspråksinformanterna använder fler strategier än moderna språk tyska och det ser olika ut för varje informant. Informanterna för moderna språk tyska använder sig alla av kognitiva strategier, men de använder sig av olika understrategier. Karl (enb. ty) och Frida

(enb. Ty) fokuserar mer på att aktivera förkunskaper. Anders (sva + ty) däremot använder sig av metakognitiva strategier i båda språken och Barbro (sva + ty) av sociala strategier. Karl (enb. ty) uttrycker att det krävs mycket koncentration vid en hörförståelse där han försöker fokusera på helheten och inte enstaka ord. Jonna (enb. ty) vill lyssna flera gånger för att hinna med och Frida (enb. ty) fokuserar på vissa ord och lyssnar inte på helheten. Frida använder metakognitiva strategier när hon lyssnar, men inte genom att se till helheten utan om hon känner igen enstaka ord.

Jag försöker typ först kolla hur många ord som jag kommer ihåg. På till exempel hörförståelsen så finns det ju där man kan skriva, och då skriver jag typ fyra ord som jag hör och så gör jag en helhet av det. Och då kanske det är det som är svaret. (tabell 1:10 Frida)

Frida uttrycker även vidare att vid ett samtal skulle hon även titta på kroppsspråket för att förstå.

Läsförståelse: Alla informanter använder sig av kognitiva strategier när de ska förstå det de läst och Anders och Barbro (sva + ty) och informanterna för moderna språk tyska använder sig även av metakognitiva strategier. Cesar (enb. sva) använder sig av kognitiva och minnesstrategin bildspråk som tidigare nämnts och det som framkom under intervjun med Dennis (enb. sva) är att han använder sig av kognitiva strategier nu, men att i början av sitt språktillägnande använde han även sociala strategier.

Jag läser bara, det är...för mig är svenska, det är inte så, det är ok för mig nu. Jag kan förstå och vad heter det, skriva och nu är det mycket lättare än förut [...]...jag bor med svensk familj och dom har hjälpt mig mycket. Jag gick till dom och frågade mycket. "Vad betyder det?" och "Vad menar med den?" sen dom har hjälpt mig mycket. (tabell 1:11 Dennis)

Dennis (enb. sva) läser mycket och i början av sitt språktillägnande använde han framför allt den sociala strategin fråga efter förtydligande eller verifiering (se bilaga 3 och kap. 2.2.). Elis (enb. sva) använder de kognitiva strategierna förstå snabbt och översätta (se bilaga 3 och kap. 2.2.) i sitt arbete med att läsa och förstå texter:

Man kan inte typ alltid förstå hela enda ordena, men man kan sammanfatta hela mening eller hela texten att vad menar dem. Man kan förstå inte typ 100 procent, men man kan klara sig. Jag läser texten och jag kommer fatta vad menar den här texten, men ibland jag översätter också några ord, det hjälper mycket att jag förstår hela texten. Då jag översätter dem, men de viktiga ordena bryr jag mig inte så mycket. Jag bryr mig hela texten, vad menar den. (tabell 1:11 Elis)

Under intervjun förstod man att Elis (enb. sva) tidigare fokuserade mer på att översätta och nu är det viktigare att se helheten och bara översätta de ord han anser vara nödvändiga.

Tala: Alla informanter använder sig av kompensationsstrategier förutom Barbro (sva + ty) som utmärker sig med att använda sociala och kognitiva strategier i svenska som andraspråk och kognitiva och kompensationsstrategier i tyska.

...jag vet att jag behöver prata svenska för att jag bor här, annars kan jag inte lösa mina konflikter eller problem jag har. Eh, och inte utvecklas som person. Eh, så det är väl inte något problem...Men tyska har jag inte heller något problem att prata för jag har lärt mig två andra språk vilket är engelska och svenska, så för mig spelar det ingen roll om jag pratar svenska, engelska eller tyska. För alla är främmande språk för mig som jag lärt mig efter mitt modersmål. (tabell 1:12 Barbro)

Barbro (sva + ty) använder sig av sociala strategier i svenska som andraspråk eftersom hon bor i Sverige och därmed har språket ett socialt syfte, i svenska som andraspråk och tyska som modernt språk förespråkar hon att praktisera naturalistiskt (se bilaga 3 och kap. 2.2.)

Dennis (enb. sva) utmärker sig med att kodväxla till engelskan. De övriga informanterna använder sig av understrategin använd omskrivning eller synonym (Bilaga 3) för att göra sig förstådda, förutom Karl (enb. ty) som använder kompensationsstrategin mynta ord (Bilaga 3) när han pratar tyska med sina klasskamrater.

För jag vet att när jag pratar med dem i klassen så förstår de om jag försvenskar ett ord eller liksom (skrattar), men det skulle inte en tysk göra, så det är svårt. (tabell 1:13 Karl)

Karl (enb. ty) försvenskar orden, men är medveten om att en tysk förmodligen inte skulle förstå honom.

Skriva: Metakognitiva strategier och kognitiva är de som används vid skrivandet av texter och framförallt metakognitiva strategin Egenkontroll (Bilaga 3), där de bearbetar responsen och tittar på vilka fel de gjort. Alla informanterna använder sig av att aktivera förkunskaper på något sätt antingen metakognitivt genom att aktivera förkunskaper eller kognitivt genom att resonera deduktivt (se bilaga 3 och kap. 2.2.)

[...]Först tittar jag, eller tänker jag på några ord som är viktiga för den där texten till exempel om jag ska skriva om invandring, då tänker jag på smugglare, döda havet, barn, migrationsverket och för varje ord som jag sa nu får jag skriva en, två, tre paragrafer. Så jag börjar med att hitta ord och sedan skriver jag meningar till de orden. (tabell 1:14 Anders)

Anders (sva + ty) använder sig både av metakognitiva- för att aktivera förkunskaper och kognitiva strategier för att skapa struktur på sitt skrivande. Han uttrycker även att han använder samma sätt i tyskan.

Ja, jag tänker på samma sätt. För att när man skriver, när man precis har lärt sig ett språk vill man kunna skriva en så lång text man kan. Det är en bra känsla, då vet man att man har lärt sig någonting. (tabell 1:14 Anders)

Barbro (sva + ty) använder precis som Anders (sva + ty) också metakognitiva och kognitiva strategier, där hon använder både aktivera förkunskaper och resonera deduktivt.

[...]olika texttyper man behöver kunna...då är det viktigt att man har den kunskapen i litteratur också och så. Öhm, men just för att skriva en text så behöver man också en, eh ett bakgrundsinfo för att kunna berätta om ämnet (tabell 1:14 Barbro)

Barbro (sva + ty) uttrycker i intervjun att hon inte använder samma sätt i moderna språk tyska, men det som framgår är att hon använder samma strategier som i svenska som andraspråk och den kognitiva strategin att översätta..

Jag försöker utgå från mina egna erfarenheter så långt som möjligt för att väga upp min kunnighet (menar okunnighet) inom språket. Men om det inte går får jag ta hjälp av min översättare. (tabell 1:14 Barbro)

Även om Barbro (sva + ty) säger att hon inte använder sig av samma strategier i moderna språk tyska, så gör hon det, men hon använde sina förkunskaper på ett annat sätt. Jonna (enb. ty) använder förutom kognitiva och metakognitiva strategier även kompensationsstrategier när hon skriver.

Jag brukar skriva det jag är säker på först. Eh, och sen under tidens gång försöker jag där i en mening är det ett ord jag inte kommer på, försöker jag skriva ett annat ord där så länge, så att jag kan försöka gå tillbaka dit. Så blir som att jag tänker på det ordet i bakhuvudet samtidigt som jag fortsätter att skriva så brukar det komma till slut.” (tabell 1:14 Jonna)

Hon använder metakognitiva strategier för att aktivera sina förkunskaper och kognitiva för att översätta ord och uttryck samt kompensationsstrategier för att komma på andra sätt att formulera

sig. Elis (enb. sva) använder sig precis som Jonna (enb. ty) av kognitiva, metakognitiva och kompensationsstrategier.

Först jag formulerar det i mitt huvud och jag tänker lite på vad jag ska skriva, vad ska jag göra, vad ska jag göra nu? Och sedan kommer jag på [...] Något man kan skriva om. [...] Och sen jag börjar att skriva, men ibland jag formulerar på mitt modersmål och sedan jag översätter direkt till svenska och skriver den. Men ibland det blir svårt för att mitt modersmål och svenskan inte har samma regler, då blir det lite krångligt, men jag försöker att ta lite hjälp utav mitt modersmål och lite grammatik så att jag ska skriva rätt. Men man kan inte skriva rätt hundra procent, aldrig. (tabell 1:14 Elis)

Elis (enb. sva) använder både metakognitiva och kognitiva strategier för att aktivera förkunskaper, dessutom använder han sig av metakognitiva strategin att planera en språkuppgift och kognitiva strategin att översätta.

4.1.3. Utmärkande för de enskilda informanterna

Barbro (sva + ty) använder i stort samma förståelsestrategier i svenska som andraspråk och moderna språk tyska, men hon ökar användandet av kognitiva strategier i tyskan och har fler sociala strategier i svenska som andraspråk. I intervjun uttrycker hon även avsaknaden av att öva tyska med målspråkstalanden och att hon saknar sociala kontakter med tysktalande.

Gällande tyskan så är det svårt att höra, för man har inte kontakt med någon tysk person, om man inte har varit i det tyska samhället. Eh, man har inte levt där och man hör inte det ofta, därför är det svårt. (tabell 1:5 Barbro)

Barbros förståelsestrategianvändning ser i princip ut som för dem som läser moderna språk tyska och hon använder sig inte av minnesstrategier. Barbro använder sig mest av kognitiva och sociala strategier.

För ett år sedan skulle jag säga att jag kunde förstå bättre när jag var i skolan för då pratar man mer formellt i svenska och kanske mer långsamt för att man vill att den andra personen, mottagaren, ska förstå. Men nu när jag bott längre och jag har socialiserat mig mer i samhället så och jag har fått mer kontakt med svenskar så nu kan jag förstå vardagliga språket bättre än ehm på skolan. Och det kan också bero på att jag börjar lära mig om mycket nya ämnen på skolan, vilket är svårare, för dom, för att det är högre kunskapsnivå. (tabell 1:5 Barbro)

Barbro uttrycker att kontakten med svenskar har förbättrat hennes språk, samtidigt som ämnesområdena blivit svårare i skolan vilket medför ett annat ordförråd. I moderna språk tyska uttrycker Barbro i intervjun att hon tycker att skiva texter är lättast, men däremot är hörförståelsen svårast på grund av avsaknaden av kontakt med målspråkstalande.

Anders (sva + ty) är jämn i sin användning av förståelsestrategier i båda språken, det som skiljer sig åt är att han använder fler kompensationsstrategier i svenska som andraspråk, bland annat intelligent gissning (se bilaga 3 och kap. 2.2.). Anders säger i intervjun att han förstår svenska bäst när han är med i diskussioner och att han tidigare tyckte det var svårare att förstå filmer. I tyska tycker han, precis som Barbro (sva + ty), att det är svårare med hörförståelse eftersom han inte hör tyskan så ofta.

Det är svenskan som gäller. Det är därför det blir lättare och går fortare att lära sig. Men tyskan blir svårare och man glömmer fortare. Man lär sig fort, men man glömmer ganska fort, för att man använder det inte så ofta. (tabell 1:5 Anders)

Anders uttrycker i intervjun att det är lättast att lära sig språket när man är i landet, detta är också en anledning han nämner varför det inte går lika fort att lära sig tyska som modernt språk som svenska som andraspråk.

Cesar (enb. sva) använder sig av många strategier parallellt och ofta är det kognitiva-, metakognitiva och minnes- eller kompensationsstrategier. På frågan om hur han lägger upp sina språkstudier blir en del av svaret:

[...] jag läser ofta och mycket och försöker prata med folk så mycket jag kan. Men ibland blir det också lite stressigt när man har redovisningar till exempel, alla sitter och kollar upp. Där vissa ord kommer inte, där man blir grr, tänk om jag kunde lära mig mer ord. Jag önskar jag hade mer grundskolans kunskaper och hade haft möjligheten att gå i skolan i Afghanistan. (tabell 1:4 Cesar)

När han planerar sina språkstudier använder han sig av kognitiva-, metakognitiva- och sociala strategier, genom att prata och diskutera med andra (sociala) tar han reda på hur uppgiften ska göras (metakognitiva) och så läser han mycket för att få fram information (kognitiva). Cesar uttrycker även under intervjun att han ser en förändring i hur han läser eller övar ord nu mot tidigare. Nu slår han inte upp orden i samma utsträckning utan han ser till helheten i större utsträckning..

Jag lärde mig så många ord när jag från början, så när man kommer lite högre nivå asså man vill inte heller sitta och översätta ord. [...] Sen tänker jag till exempel i skolan i klassen, att alla ska läsa en sida som de andra läser fem minuter, tar mig en halvtimme och sitta och översätta det blir lite jobbigt (tabell 1:4 Cesar)

Cesar uttrycker att han förlorar tid på att översätta och försöker därför se mer till helheten i det han läser. Han uttrycker även att det blir svårast att förstå svenska när det kommer nya ämnen eller teman.

[...] när det kommer nya uppgifter så kommer det nya ord också med ämnesgrejen som man inte förstår. Det bästa är faktiskt att läraren berättar innan man går igenom uppgiften och förklarar hur vi ska göra. Det blir lättare. (tabell 1:5 Cesar)

Nya ämnesområden innebär nytt ordförråd och det uttrycker Cesar att han tycker är svårast.

Elis (enb. sva) använder sitt modersmål väldigt aktivt och det är utmärkande i intervjun med honom är. Han använder kognitiva strategier när han skriver texter på sitt modersmål som han sedan översätter till svenska. Vid intervjutillfället framgår det att när han började lära sig svenska som andraspråk formulerade han det han skulle säga på sitt modersmål och översatte det sen till svenska.

Från början när man ska lära sig ett nytt språk som man... Jag är så typ att formulera den på mitt modersmål och sedan jag börjar använda det, man kan säga så att jag översätter den i mitt minne till min mun att prata att vad menar jag. Om jag formulerar inte den, vet jag inte vad jag ska säga. (tabell 1:4 Elis)

Elis uttrycker att han förstår svenska bäst när han är i ett sällskap han trivs med och då använder han sig av sociala strategier.

Alltså när jag är med mina kompisar, när jag pratar med de personer som känner mig bekväm med, då jag pratar mycket bättre än när jag pratar med personer som jag är lite blyg med, alltså jag är inte bekväm typ. Eh, och när man pratar i en seriös situation, så då blir det lite svårare att prata och förstå typ, men annars man pratar med kompisar, lärarna, sina klasskamrater, så då blir det lite lättare och förstå (tabell 1:5 Elis)

För Elis är det viktigt att känna sig trygg i gruppen, då vågar han prata mer.

Dennis (enb. sva) utmärker sig i att han läser väldigt mycket och vid intervjutillfället berättar han att det har han gjort från början. För att lära sig nya ord läser han böcker och för att öva grammatik läser han böcker. Han har också haft fördelen av att kunna engelska mycket bra. Han använder sig ofta av sociala strategier. Framförallt fråga efter förtydliganden eller verifiering. Hans modersmål

är somaliska och han pratar även bra arabiska, men det är engelskan som han aktivt har använt sig av när han lärt sig svenska.

[...] jag tog det på engelska...Dom förstår på engelska. (tabell 1:13 Dennis)

I början när han lärde sig svenska som andraspråk använde han engelskan aktivt som en kompensationsstrategi.

Nej, jag kommer ihåg den första bok som jag läste var en bok av Sara, Sara Löfsten och den hade med sig en skiva på engelska. Så jag lyssnade samtidigt som jag läser lättläst på svenska. [...] Så det var lättare, för jag kunde engelska då. (tabell 1:4 Dennis)

Dennis berättar att han utnyttjade både sina goda kunskaper i engelska och att han tycker om att läsa när han skulle lära sig svenska som andraspråk.

Karl (enb. ty) använder sig främst av kognitiva och metakognitiva strategier. Han använder inga minnesstrategier. Karl och Anders förståelsestrategianvändning i tyska som modernt språk liknar varandra (tabell 1). Karl uttrycker att han tycker att hörförståelsen är svårast och att det är lättast att förstå skriven tyska.

Det är lättast att förstå när det är skrivet, eh absolut. Det är svårast när det är talat.[...] oftast känns det som om orden bara flyter ihop liksom och det är svårt att urskilja några enskilda ord. Och det är det som är lätt när man läser, då är alla orden för sig själv. Men när jag lyssnar på texter så är det svårt att höra när ett ord börjar och när nästa slutar. (tabell 1:5 Karl)

Karl tycker att hörförståelsen är svårast på grund av att orden flyter ihop och att han har svårt att urskilja när ett ord börjar eller slutar, vid läsförståelse blir det mycket tydligare.

Jonna (enb. ty) använder sig främst av kognitiva och metakognitiva strategier, samt vid några tillfällen kompensationsstrategier. Vid hör- och läsförståelse använder Jonna endast kognitiva strategier.

Muntligt tycker jag är svårast. Men det är för att jag är lite feg tror jag. Jag vågar inte riktigt ta för mig fast jag egentligen kan.” [...] (läs) tycker jag är enklast. För då kan man läsa i sin egen takt när man tar det lugnt, så det tycker jag är enklast. (tabell 1:5 Jonna)

Jonna uttrycker i intervjun att hon tycker att muntlig interaktion med andra är svårast eftersom hon är rädd för att göra fel. Hon uttrycker även att hon känner att grammatiken är svår. Däremot tycker hon att läsförståelsen är enklare för att hon får mer tid på sig att uppfatta vad som står, precis som Karl.

Frida (enb. ty) använder sig av kognitiva, metakognitiva och kompensationsstrategier. Användningen av metakognitiva och kompensationsstrategier är ganska jämn. Frida uttrycker att hon tycker hörförståelse är svårast och hon uttrycker att hon har lättare för att läsa långa texter istället för korta och informationsrika texter.

Frida läser ämnet Svenska och inte Svenska som andraspråk, men hon är flerspråkig. Hennes val av strategier är desamma som Karl (enb. ty) och Jonna (enb. ty). Hon använder kompensationsstrategier vid några fler tillfällen t.ex. vid hörförståelse eller när hon använder datorn.

[...] När jag inte förstår något ord, om jag vill ha något mer avancerat ord. (tabell 1:9 Frida)

När hon använder datorn och skriver texter uttrycker hon att hon använder den även för att hitta synonymer.

5. Diskussion och slutsats

Denna del består av resultatdiskussion, slutdiskussion, metoddiskussion, slutsatser och nya forskningsfrågor.

5.1 Resultatdiskussion

Resultatdiskussionen är strukturerad utefter de tre frågeställningarna.

5.1.1 Vilka förståelsestrategier använder sig eleverna av?

I resultatdelen (kapitel 4.1) presenteras först en större tabell som visar vilka förståelsestrategier som eleverna använder sig av i varje fråga och frågorna är kopplade till hur de förstår ord, grammatik, hör- och läsförståelse samt tala och skriva. Analysen av val av strategier är gjord efter Oxfords klassifikation av inlärningsstrategier (1990). Därefter presenteras en tabell som synliggör hur många av Oxfords (1990) 62 strategier som används. De affektiva strategierna uteblev helt och det beror på hur frågorna formulerades.

Bland informanterna är kognitiva strategier den strategigrupp som används mest. Informanterna i moderna språk tyska använder dem vid fler tillfällen än övriga informanter. Därefter kommer metakognitiva strategier följt av kompensationsstrategier. När det gäller sociala strategier och minnesstrategier avviker resultatet lite. De sociala strategierna används oftast av informanterna med svenska som andraspråk och det är framförallt Anders och Barbro (sva + ty) som utmärker sig, de använder alla av Oxfords sociala strategier. Minnesstrategier utmärker sig också och Cesar, Elis och Dennis (alla enb. sva) använder 5 av 10 vid 11 tillfällen, medan övriga informanter använder 1 av 10 vid 1 tillfälle av dessa övriga använder Barbro(sva + ty) , Karl (enb. ty) och Jonna (enb. ty) inte några minnesstrategier.

Kognitiva strategier är enligt Oxford (1990) den mest populära av strategierna och den som eleverna använder sig mest av. Oxford (1990) betonar även att hennes klassificeringar kan tolkas annorlunda av andra forskare. T.ex. metakognitiva strategier kan i vissa sammanhang ses som kognitiva eftersom man resonerar när man till exempel planerar eller kompensationsstrategi kan ses som kognitiv för när man exempelvis gissar så resonerar man och så vidare. Detta innebär att informanternas svar kan ha tolkats på ett annat sätt än Oxford (1990) skulle gjort.

5.1.2. Skiljer sig valet av förståelsestrategier i svenska som andraspråk och tyska som modernt språk?

Det som framgår i intervjuerna är att de sociala strategierna används i olika stor utsträckning. De med svenska som andraspråk tycker den sociala strategin att samarbeta genom att diskutera och interagera med varandra är lättare än genom envägskommunikation som att titta på film eller att lyssna som är en receptiv hörförståelse. De som har tyska som modernt språk använder inte så många sociala strategier, en förklaring till det kan vara att hörförståelsen i tyska som främmande språk oftast är receptiv.

De två informanterna Anders och Barbro som har båda språken använder flest sociala strategier. Anders, som ofta åker till Tyskland för att han har familj där, har ett mål med sina studier i tyska och det blir extra tydligt eftersom han påpekar vikten av att höra och ta del av målspråkstalande för att lära sig ett språk. När man läser ett modernt språk är det bara i klassrummet som de får höra

tyska och hörförståelseövningarna är oftast som redan nämnt receptiva och det gör det svårare att använda de sociala strategierna. Den interaktiva hörförståelsen kommer inte naturligt i moderna språk som den gör när man lär sig ett språk som ett andraspråk.

Att minnesstrategier knappt används kan bero på att informanterna inte är medvetna om att de använder sig av minnesstrategier. I Oxfords (1990) studie framgick det att minnesstrategier inte användes i samma utsträckning som de övriga strategierna och det menar hon kan bero på att eleverna omedvetet använder minnet för att lära sig eller förstå något. Cesar (enb. sva) som inte har någon tidigare skolbakgrund är den av informanterna som tar upp flest minnesstrategier. Han är även mycket medveten om sin inläring och har kämpat hårt med den. Kanske är det just därför som han kan sätta ord på minnesstrategierna. Han använde sig av bilder i böcker och de fungerade som en länk till att lära sig de nya orden. Han satt även och lyssnade på när personalen pratade och försökte memorera hur det lät och här visar Cesar (enb. sva) tydligt sina strategier för att minnas orden genom ljud. Wareborn (2004) fastställde i sin studie att framförallt direkta strategier används vid ordinläring och det ser man även i den här studien.

Barbro och Anders(sva + ty) tycker båda att hörförståelse är svårast i tyska, vilket även de informanterna som representerar moderna språk tyska gör. Skillnaden mellan informanterna ligger i den del i moderna språk tyska som informanterna anser vara lättast. De informanter som har tyska som modernt språk tycker att läsförståelse är lättast, medan Barbro anser att skriva texter är lättast och Anders anser att det är lättast att prata tyska när man är i Tyskland. Anders har familj i Tyskland, vilket gör att han får tillfällen att öva tyska med målspråkstalande (sociala strategier) och har då en annan motivation till att lära sig det, därför är det inte konstigt att han anser att det är lättare. Detta skulle passa in på Krashen (1982) och hans monitormodell *The Affective Filter hypothesis* och att Anders då har ett nedfällt filter, dvs. han är då positivt inställd till att lära sig språket och motivationen är hög. Barbro (sva + ty) tycker det är lättare att skriva text på tyska, kanske för att hon då kan ta hjälp av sina förkunskaper som hon har i att formulera sig på andra språk än sitt modersmål. De elever som bara läser tyska uttrycker att läsförståelsen är lättast för att de då i lugn och ro kan fundera kring innehållet och inte blir stressade. Informanterna i moderna språk tyska använder sig framförallt av kognitiva strategier och *resonera deduktivt* i läs- och hörförståelse och det stämmer in på Oxfords (1990) slutsats att *Resonera deduktivt* som är en *top-down-strategi* oftast kopplas ihop med hör och läsförståelse, där man utgår från en helhetssyn av innehållet i ett budskap som bygger på elevernas förkunskaper. Förmodligen beror det även på att de hör tyskan för lite och att de tycker grammatiken är svår, vilket innebär att hörförståelsen blir svår och textproduktion blir svår.

5.1.3. Vad har valet av förståelsestrategier för effekt på språkutvecklingen?

För att få ett tydligare svar på frågan "Vad har valet av förståelsestrategier för effekt på språkutvecklingen?" hade fler intervjuer varit bra, kanske med uppföljande övningar av förståelsestrategier för att få fram ett mer konkret svar. Att svaren varierar vid förmågan hörförståelse handlar troligtvis om att informanterna refererar olika till begreppet hörförståelse. I svenska som andraspråk innebär hörförståelse alla moment: på lektioner, när de tittar på TV osv. I moderna språk tyska refererar informanterna till att man lyssnar på en text eller liknande och svarar på frågor. De använder inte tyskan utanför klassrummet utan den är oftare receptiv. Deras inställning till hörförståelse är att de förknippar det med envägskommunikation och alla tre informanterna har kommit olika långt i sina val av strategier. I svenska som andraspråk är den snarare interaktiv. I STRIMS-projektet (2000) såg man betydelsen av de sociala strategierna, framförallt samspelet när eleverna löste en uppgift där de samarbetade i par eller i grupp fick de en bättre slutprodukt än om de gjort det enskilt.

Det man kunde fastställa i STRIMS-projektet var att framgångsrika strategier för just hörförståelsen är att inte fastna på ord man inte förstår, utnyttja förkunskaper, göra intelligenta gissningar och lyssna flera gånger. Detta är även faktorer som informanterna i denna studie nämner att de använder, men i olika utsträckning och kanske inte samtidigt. Tidigare forskning bland annat STRIMS (2000), Granberg (2001) visar att samma strategier används under språkutvecklingen, men de automatiseras och blir mer effektiva under språkutvecklingens gång.

Barbro är även den informant som ofta uttrycker att kontakten med landet och målspråkstalande är viktigt för att utveckla talet och på så sätt framhäver hon vikten av de sociala strategierna. I projektet STRIMS lyfter man att en av de starkaste drivkrafterna till att lära sig ett nytt språk är att kunna prata det. Projektet framhäver även att den muntliga färdigheten var något som var viktigt att fokusera på i utvecklingen av de moderna språken. Även Anders påpekar att det är svårt att lära sig tyska för att man inte har undervisning i det så ofta, då är det lätt att glömma vad man har gjort på lektionerna, svenskan däremot använder han varje dag.

Under intervjuerna uttryckte informanterna för svenska som andraspråk att de framförallt tycker att nya ämnen med nya begrepp är svårt samt att de tycker att det är jobbigt att vara i stora grupper de som man kan utläsa i intervjuerna är att de använder den sociala strategin att samarbeta med andra i par och gärna med en kunnig målspråkstalande, detta är något som STRIMS (2000) belyser som en framgångsfaktor. Informanterna för moderna språk uttrycker att det framförallt är hörförståelsen som är svår, men även grammatiken, de tycker däremot att läsförståelsen är lättast. De använder sig av kognitiva strategier och då framförallt att resonera deduktivt, vilket innebär att de aktiverar sina förkunskaper. I projektet STRIMS fastställdes att grammatik var det svåraste momentet för elever som läste moderna språk. Informanterna för svenska som andraspråk ser grammatiken som regler som man bara måste öva in, de har inte inställningen att det är krångligt snarare att den kan vara behjälplig. Troligtvis beror detta på att de tar stöd av sitt modersmål när de lär sig reglerna. Wareborn (2004) kommer i sin studie fram till att direkta strategier, stark motivation och ett tydligt mål med studierna är framgångsfaktorer vid språkinläring.

En intressant aspekt som kom fram i intervjun är att Anders påpekar att han inte gör på samma sätt i moderna språk tyska som i svenska som andraspråk när han lär sig nya ord. I svenska som andraspråk läser han gärna böcker för att lära sig nya ord för att få dem i ett sammanhang, men i tyskan använder han lexin och översätter ordet, han läser inte böcker. Anledningen till detta är förmodligen precis som Flyman Mattson (2015) säger att språkinläringen måste ha ett syfte för att bli meningsfull. Anders har ett syfte med att utöka sitt ordförråd i svenska när han är i Sverige, likaså övar han mer tyska när han hälsar på sin familj i Tyskland, för då får övningen ett syfte. När han hälsar på sin familj är han mer mån om att tala tyska och fråga vad olika uttryck heter på tyska.

Det informanterna i svenska som andraspråk uttrycker är att grammatik är regler som man får öva tills man förstår dem. De försöker i stor utsträckning ta hjälp av sina grammatikkunskaper på sitt modersmål för att utveckla det på svenska. Det som blir tydligt här är att de som läser tyska inte använder sig av sina grammatiska kunskaper i svenska och engelska. Många gånger beror det på att de inte har lärt sig grammatiken från grunden. I projektet STRIMS (2000) uttryckte majoriteten av eleverna för moderna språk att de tyckte grammatiken var det svåraste med att lära sig ett nytt språk.

Strategianvändningen för Anders och Barbro är i princip densamma i svenska som andraspråk och moderna språk tyska. Vid produktion av text påpekar Barbro vid ett tillfälle att hon inte arbetar på samma sätt i moderna språk tyska som i svenska som andraspråk, vilket jag kan läsa ut ur hennes svar att hon gör, men hon tänker inte på det. Hon använder sig av sina förkunskaper för att bygga upp texten, men i och med att hon inte kommit lika långt i tyskan som svenska använder hon sig av andra förkunskaper och på en lättare nivå, men det är fortfarande förkunskaper hon använder

sig av. Granberg (2001) påpekar i sin studie, att efterhand automatiseras vissa strategier och man blir säkrare i sin användning av dem.

5.2 Slutdiskussion

Syftet med den här studien var att undersöka förståelsestrategiers betydelse för att lära sig ett språk hos elever med varierande språklig bakgrund i olika språkkurser. Jag har tolkat informanternas svar genom att titta på vad informanterna tyckte var lätt respektive svårt, och vilka strategier informanterna använde i förhållande till vad litteraturen lyfter som framgångsrika strategier. Jag har tittat på informanternas svar i varje enskild fråga och sedan satt in det i ett helhetsperspektiv av intervjun. Det teoretiska perspektivet i den här studien har varit sociokulturellt och kognitivt, vilket innebär att tolkningen av intervjuerna har varit att titta på svaren ur ett undervisningsperspektiv, samt på om och i så fall varför den enskilde informanten svarat annorlunda. Målet har varit att på så sätt få reda på hur och varför informanten använder vissa strategier mer eller mindre. Det studien kom fram till överensstämmer med tidigare forskning dvs. har man lärt sig ett främmande språk tidigare har man lättare för att lära sig ett nytt. Mycket av den framgången beror på att man använder sig av många olika strategier, vilket Granberg (2001) också kom fram till.

Resultatet i studien visar att svenska som andraspråkselever använder sig aktivt av fler strategier än Moderna språk tyska inte bara till antal (se tabell 2, kapitel 4.1.2.). De som läser tyska som modernt språk använder sig till största del av kognitiva, metakognitiva och kompensationsstrategier, varav kognitiva är störst. Det som är intressant är att informanterna Anders och Barbro (SvA + Ty) strategianvändning i tyska är väldigt likt det resultatet och detsamma gäller deras resultat i svenska som andraspråk i förhållande till informanterna för svenska som andraspråk. I en vidare studie skulle man kunna undersöka om det är undervisningssituationen som påverkar att strategianvändningen blir annorlunda.

Tornberg (2015) påpekar att ju fler strategier man använder desto större framgång har man vid inläring och förståelse och skolverket belyser även vikten av strategiundervisning i styrdokumentet och Börjesson (2012) skriver om strategiernas betydelse i undervisningen av moderna språk och engelska och att en framgångsrik språkinlärare använder sig av många strategier både medvetet och omedvetet. Lindqvist m.fl. (2013) kom i sin studie fram till att undervisning i strategianvändning var positiv och gav goda resultat.

5.3. Metoddiskussion

I denna studie användes en kvalitativ metod i form av intervjuer. Intervjuerna bearbetades enligt den hermeneutiska cirkeln (Kvale och Brinkmann, 2015). Detta innebar att jag utgick från intervjuerna i sin helhet genom att skapa en tabell över strategianvändningen inom de olika frågorna, tolkade sedan de enskilda informanternas svar och försökte slutligen sätta in dem i sin helhet igen. Under analysprocessen utgick hela tiden från intervjuerna med koppling till relevant litteratur. Undersökningen hade troligen blivit utförligare om den hade varit longitudinell och informanterna hade fått möjlighet att själva reflektera över sin inläring och på så sätt blivit mer medvetna om sina strategier och hur de använder dem. Det i sin tur hade troligtvis påverkat svaren. I resultatet uteblev Affektiva strategier helt, vilket beror på hur frågorna formulerades och informanternas ovana att reflektera över sitt eget lärande, samt hur man förstår saker och ting kan också ha påverkat resultatet.

Kvale & Brinkmann (2015) skriver om analysens sex steg och att analysprocessen börjar redan vid intervjutillfället. Det första steget är vid intervjutillfället när informanten svarar spontant på frågorna. Det andra tillfället anser Kvale och Brinkmann (2015) skulle kunna vara om informanten upptäcker nya saker hos sig själv och kanske efterhand ändrar sitt svar utan påverkan av intervjuaren. Detta skulle då vara en form av självanalys av informanten. Det tredje steget är att

intervjuaren tolkar och analyserar det informanten svarar och kanske ger respons på det, på vilket informanten i sin tur svarar med att hålla med eller inte. I det fjärde steget tolkar intervjuaren, ibland tillsammans med någon annan, intervjun genom att skriva ut den, i detta fall genom transkribering och därefter tolkas innehållet. Det femte steget skulle kunna vara en till intervju där intervjuaren ger informanten möjlighet att vid behov utveckla sina svar genom att läsa den transkriberade intervjun. Ett eventuellt sjätte steg skulle enligt Kvale och Brinkmann (2015) vara att intervjun får en terapeutisk innebörd där informanten tar lärdom av intervjun och omsätter det i verkligheten. Min analysprocess började precis som Kvale och Brinkmann (2015) skriver redan vid intervjutillfället och under själva intervjun. Det sjätte och sjunde steget som Kvale och Brinkmann beskriver vet jag inte om informanterna upplever, däremot tror jag att en longitudinell studie hade varit intressant att genomföra och att resultatet då hade, kunnat bli mer konkret kopplat till frågeställningarna.

5.4. Slutsatser

Min slutsats av resultatet är att informanterna använder liknande strategier och resultatet stämmer överens med tidigare forskning. Informanterna har olika skolbakgrunder, familjesituationer, språkkunskaper och personligheter vilket givetvis varierade svaren, men det som kan fastställas är att de använder sig av många olika förståelsestrategier och ju bättre informanterna blir, desto mer effektiva blir de på att använda dem, Granberg (2001).

5.5. Nya forskningsfrågor

Det skulle vara intressant att fördjupa sig i vad det är som påverkar Andreas och Barbro (SvA + Ty) att använda sig av färre strategier i tyska som modernt språk än i svenska som andraspråk, om det skulle ge likvärdigt resultat vid en större studie. Det skulle även vara intressant att undersöka hur man skulle kunna utveckla de sociala strategierna i moderna språk tyska, samt hur man skulle kunna undervisa för att öka motivationen till att vilja lära sig ett nytt språk som ett andraspråk eller ett modernt språk.

Litteraturförteckning

Abrahamsson, N (2009): *Andraspråksinläring* Lund: Studentlitteratur

Alvehus, J. (2013): *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*: Liber

Börjesson, L (2012): *Om strategier i engelska och moderna språk* : Skolverket

https://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.177029!/Strategier%20i%20engelska%20och%20moderna%20spr%C3%A5k.pdf Hämtat 2017-03-20, www.skolverket.se

Flyman Mattson, A (Publicerades den 12 januari 2015) *Andraspråksinläring och andraspråksutveckling hos vuxna Del 1: Föreläsning*, YouTube. Hämtat: 2018-04-19

Granberg, N. (2001): *The Dynamics of Second Language Learning*. Umeå: Umeå universitet

Krashen, S (1981): *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. University of Southern California.

http://www.sdkrashen.com/content/books/sl_acquisition_and_learning.pdf Hämtat 2018-01-04

Krashen, S (1982): *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. University of Southern California

http://www.sdkrashen.com/content/books/principles_and_practice.pdf Hämtat 2018-01-04

Kvale, S och Brinkmann, S. (2014): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.

Symposium 2012: lärarrollen i svenska som andraspråk: Lindqvist E, Guvå L, Lundenmark, P & Wewel, Å (2013) *Flerspråkiga elever som strategiska läsare.: Stockholms universitets förlag* (S. 124-141)

<http://www.andrasprak.su.se/publikationer/nationellt-centrums-symposierappporter/symposium-2012-l%C3%A4rrollen-i-svenska-som-andraspr%C3%A5k-1.136476>

http://www.andrasprak.su.se/polopoly_fs/1.203892.1411039814!/menu/standard/file/Lindqvist-Lundenmark-Guva-Wewel.pdf Hämtat 2018-04-19

Malmberg, P (red.), Bergström, I, Håkanson, U, Tornberg, U, Öman, M (2000): *I huvudet på en elev Projektet STRIMS Strategier vid inläring av moderna språk*: Bonniers

O'Malley, J & Uhl Chamot, A (1990): *Learning Strategies in Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Oxford, R (1990): *Language Learning Strategies. What every Teacher should know*. Boston: Heinle & Heinle Publishers

Oxford, R. (1994). *Language Learning Strategies: An Update*

<https://eric.ed.gov/?q=Oxford+rebecca&ff1=autOxford%2c+Rebecca&id=ED376707>

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED376707.pdf> Hämtad 2018-01-04

Sigurd, B & Håkansson, G (2007): *Språk, Språkinläring & Språkforskning*: Studentlitteratur

Säljö, R (2000): *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*: Prisma

Tornberg, U (2015) UPPL. 5: *Språkdidaktik*. Gleerups

Vandergrift, L & Goh, C (2009)

https://www.researchgate.net/publication/228007493_Teaching_and_Testing_Listening_Comprehension Hämtat 2017-06-15

Wareborn Nelson, M (2004): *Minst 100 nya ord i veckan ska läras in. Vem har motivation och uthållighet för det? Andraspråksinlärares strategianvändning i ordinläring*. (IPD-rapporter nr 2004:04) Göteborgs Universitet Institutionen för pedagogik och didaktik

Williams, P, Sheridan, S och Pramling Samuelsson, I (2000): *Barns samlärande – en forskningsöversikt*: Skolverket

Forskningssetiska anvisningar för examens- och uppsatsarbeten vid Högskolan Dalarna
Fastställd av UFL och UFN 2008-12-17

Läroplan för grundskola, förskoleklass och fritidshemmet (2011): Stockholm: Skolverket

Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskolan (2011): Stockholm: Skolverket

Bilaga 1

Information till elev

Presentation av student

Mitt namn är xxx xxxx och jag är legitimerad lärare i Tyska på gymnasienivå och i Svenska och Svenska som andraspråk på grundskolenivå upp till årskurs 9. Jag undervisar i Tyska och Svenska som andraspråk på XXXgymnasiet. Under hösten kommer jag att läsa in min behörighet i Svenska som andraspråk för gymnasiet på Högskolan Dalarna och jag skriver just nu en uppsats om förståelsestrategier.

Information om studien

I den här studien kommer jag att göra en jämförande studie och undersöka förståelsestrategier hos svenska som andraspråks-elever och moderna språk-elever.

Mina frågeställningar är:

1. Vilka förståelsestrategier använder sig eleverna av?
2. Vad betyder valet av förståelsestrategier för språkutvecklingen?

Elever på skolan tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Mitt syfte med undersökningen är att se om förståelsestrategierna skiljer sig från varandra eller är desamma om man lär sig ett språk som ett andraspråk eller som ett främmande språk.

Jag kommer att genomföra en kvalitativ undersökning vilket innebär att jag kommer att intervjua åtta ungdomar. Tre av dem läser svenska som andraspråk på språkinstruktionen, två av dem läser svenska som andraspråk och moderna språk tyska och tre av dem moderna språk tyska. Deltagandet är frivilligt och frågan om deltagande kommer att ställas till många elever varav du sedan anmäler sig frivilligt.

I arbetet kommer det inte att framgå vem du är eller vilken skola du befinner dig på. Jag kommer att spela in intervjun och det inspelade materialet kommer att raderas efter uppsatsens godkännande. Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering. Undervisningen är densamma vare sig du medverkar i studien eller inte.

*Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan Dalarna.
Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga.*

Jag har läst ovanstående information och samtycker till att delta i studien.

Namn: _____

Ort/datum _____

—

Bilaga 1

Information till vårdnadshavare

Presentation av student

Mitt namn är xxx xxxx och jag är legitimerad lärare i Tyska på gymnasienivå och i Svenska och Svenska som andraspråk på grundskolenivå upp till årskurs 9. Jag undervisar i Tyska och Svenska som andraspråk på XXXgymnasiet. Under hösten kommer jag att läsa in min behörighet i Svenska som andraspråk för gymnasiet på Högskolan Dalarna och jag skriver just nu en uppsats om förståelsestrategier.

Information om studien

I den här studien kommer jag att göra en jämförande studie och undersöka förståelsestrategier hos svenska som andraspråks-elever och moderna språk-elever.

Mina frågeställningar är:

1. Vilka förståelsestrategier använder sig eleverna av?
2. Vad betyder valet av förståelsestrategier för språkutvecklingen?

Din Ungdom på skolan tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Mitt syfte med undersökningen är att se om förståelsestrategierna skiljer sig från varandra eller är desamma om man lär sig ett språk som ett andraspråk eller som ett främmande språk.

Jag kommer att genomföra en kvalitativ undersökning vilket innebär att jag kommer att intervjua åtta ungdomar. Tre av dem läser svenska som andraspråk på språkinstruktionen, två av dem läser svenska som andraspråk och moderna språk tyska och tre av dem moderna språk tyska. Deltagandet är frivilligt och frågan om deltagande kommer att ställas till många elever varav eleverna sedan anmäler sig frivilligt.

I arbetet kommer det inte att framgå vem din Ungdom är eller vilken skola din Ungdom befinner sig på. Jag kommer att spela in intervjun och det inspelade materialet kommer att raderas efter uppsatsens godkännande. Din Ungdoms deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Din Ungdom kan när som helst avbryta sitt deltagande utan närmare motivering. Undervisningen är densamma vare sig din Ungdom medverkar i studien eller inte.

Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan Dalarna.

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga.

Jag har läst ovanstående information och samtycker till att min Ungdom som är under 18 år deltar i studien.

Vårdnadshavares namn: _____

Ort/ datum: _____

Bilaga 1

Information till rektor

Presentation av student

Mitt namn är xxx xxxx och jag är legitimerad lärare i Tyska på gymnasienivå och i Svenska och Svenska som andraspråk på grundskolenivå upp till årskurs 9. Jag undervisar i Tyska och Svenska som andraspråk på XXXgymnasiet. Under hösten kommer jag att läsa in min behörighet i Svenska som andraspråk för gymnasiet på Högskolan Dalarna och jag skriver just nu en uppsats om förståelsestrategier.

Information om studien

I den här studien kommer jag att göra en jämförande studie och undersöka förståelsestrategier hos svenska som andraspråks-elever och moderna språk-elever.

Mina frågeställningar är:

1. Vilka förståelsestrategier använder sig eleverna av?
2. Vad betyder valet av förståelsestrategier för språkutvecklingen?

Elever på skolan tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Mitt syfte med undersökningen är att se om förståelsestrategierna skiljer sig från varandra eller är desamma om man lär sig ett språk som ett andraspråk eller som ett främmande språk.

Jag kommer att genomföra en kvalitativ undersökning vilket innebär att jag kommer att intervjua åtta ungdomar. Tre av dem läser svenska som andraspråk på språkinstruktionen, två av dem läser svenska som andraspråk och moderna språk tyska och tre av dem moderna språk tyska. Deltagandet är frivilligt och frågan om deltagande kommer att ställas till många elever varav eleverna sedan anmäler sig frivilligt.

I arbetet kommer det inte att framgå vem eleven är eller vilken skola eleven befinner sig på. Jag kommer att spela in intervjun och det inspelade materialet kommer att raderas efter uppsatsens godkännande. Elevens deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Eleven kan när som helst avbryta sitt deltagande utan närmare motivering. Undervisningen är densamma vare sig eleven medverkar i studien eller inte.

Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan Dalarna.

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga.

Jag har läst ovanstående information och samtycker till studien genomförs på skolan.

Namn: _____

Ort/ datum _____

Bilaga 2

Förståelsestrategier

Intervjufrågor

1. Hur många språk talar du?
2. Hur gammal var du när du lärde dig dem?
3. Vilken skolbakgrund har du?
 - Hur många år?
 - Vilken typ av skola? (Grundskola, Koranskola osv.) (Riktat mot de afghanska ungdomarna)
4. Hur planerar du dina språkstudier? *Skiljer sig din planering åt i SvA och tyska?*
5. När och hur och förstår du svenska bäst? *När är det lättast? När är det svårt att förstå?*

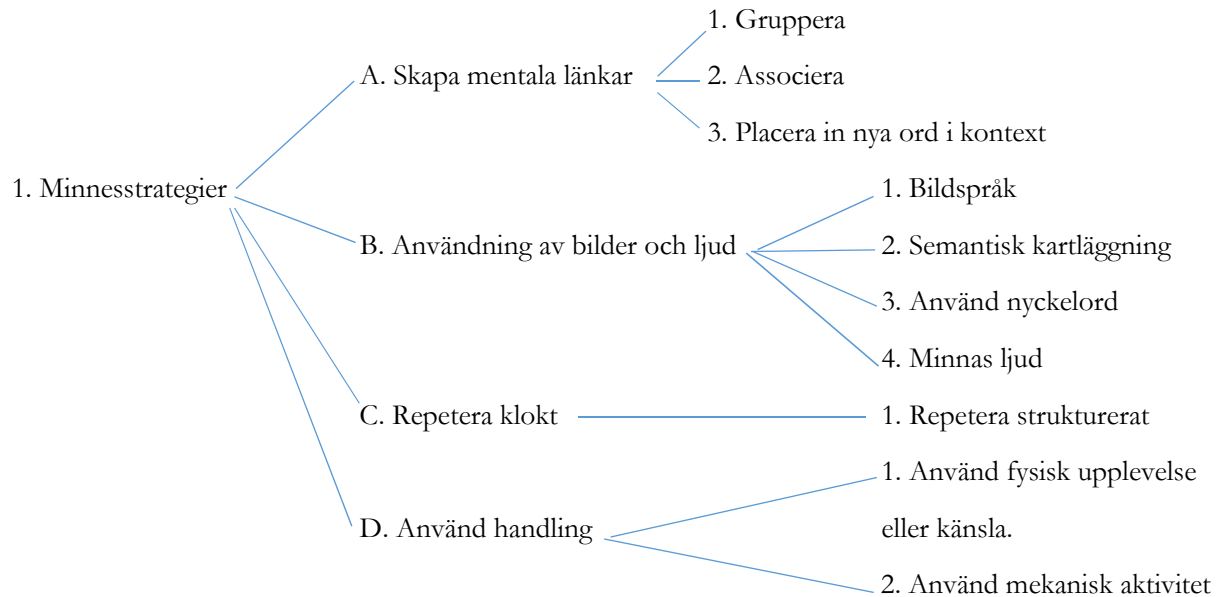
 När och hur och förstår du tyska bäst? *När är det lättast? När är det svårt att förstå?*

Är det någon skillnad på sva och tyska?
6. Hur gör du för att förstå nya ord som du stöter på? *Skiljer sig ditt sätt att arbeta med orden i tyska eller Sva?*
7. När tycker du att du förstår ett ord?
En stunds läsning av glosor varje kväll? Använda/Sätta orden i ett sammanhang?
Har du olika strategier för sva och tyska?
8. Hur gör du för att förstå grammatik? *T.ex. i SvA: ordföljd i huvudsats och bisats eller de/dem, i tyska: personböjningen av verb i presens.*
En följdfråga eller för att förtydliga frågan: Genom att läsa in regler och sedan göra exempel? Genom att titta på exempel och göra likadant och därefter läsa grammatikregler?
9. Hur använder du datorn i ditt arbete med språket
Skiljer det sig mellan tyska och SvA?
T.ex. utnyttja självriktade övningar, kommunicera med andra, läsa nybeter?

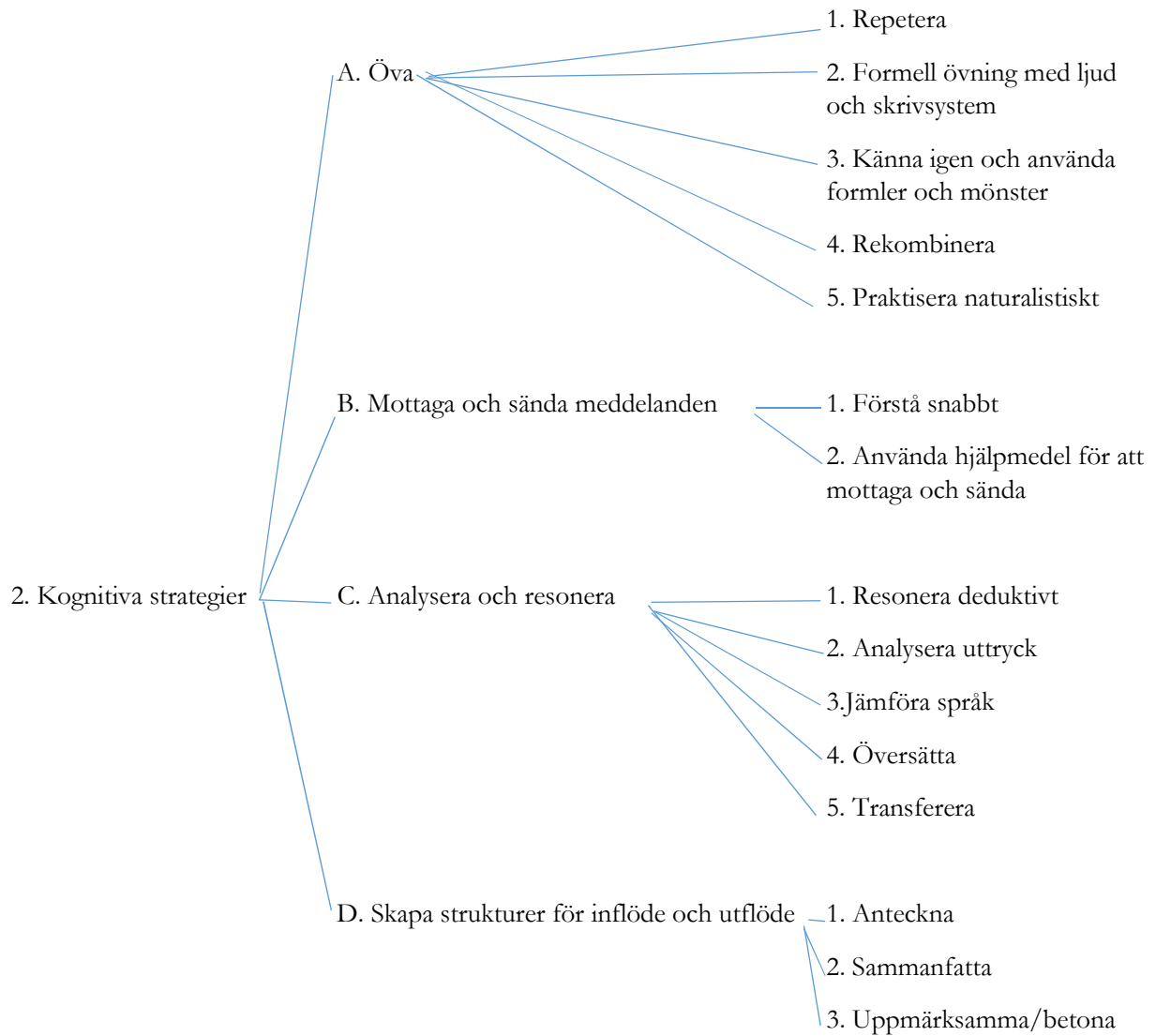
10. Hur gör du för att förstå talad tyska? T.ex. vid en Hörförståelse, TV, radio, dialog
Hur gör du för att förstå talad svenska?
Tänker du på ett visst sätt?
Tittar du på kommunikationsmönster/ kroppsspråk?
Tänker du olika när det gäller SvA och tyska?
11. Hur gör du för att förstå en text på tyska/svenska? T.ex. vid en läsförståelse eller t.ex. novellanalys.
Har du någon speciell studieteknik/ lästeknik för att förstå texten.
12. Hur är det när du ska prata svenska? Vad eventuellt hämmar dig?
Hur är det när du ska prata tyska? Vad eventuellt hämmar dig?
Är det någon skillnad mellan SvA och tyska?
13. Om det är ord som du inte kommer på? Hur gör du för att göra dig förstådd på svenska/tyska? *Använder du dig av kroppsspråk, förklarar du ord du inte kan eller flikar du in det på ditt modersmål/engelska? Gör du olika i svenska och tyska?*
14. Hur går du tillväga/hur lägger du upp ditt arbete när du skriver en text där du t.ex. ska svara på en fråga? Hur säkerställer du att du blir förstådd? *Arbetar du olika i SvA och tyska?*
15. Hur bearbetar du responsen på din skrivna text för att förstå eventuella fel du gjort?
Gör du olika i SvA och tyska?

Bilaga 3

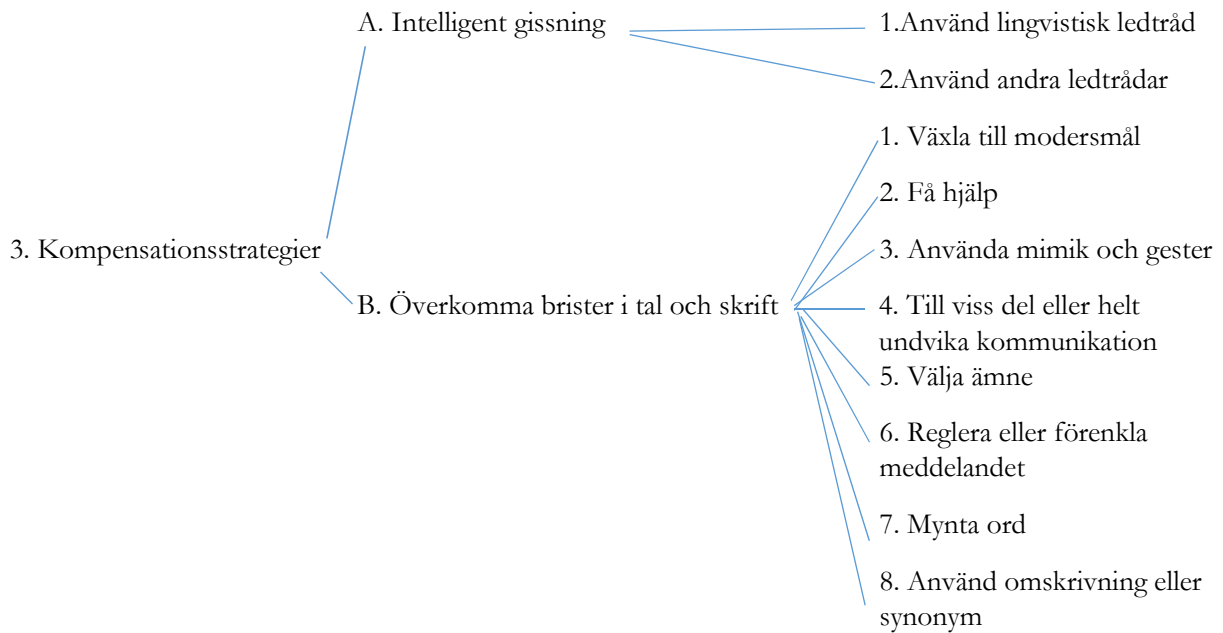
Direkta strategier: Minnes-, kognitiva- och kompensationsstrategier

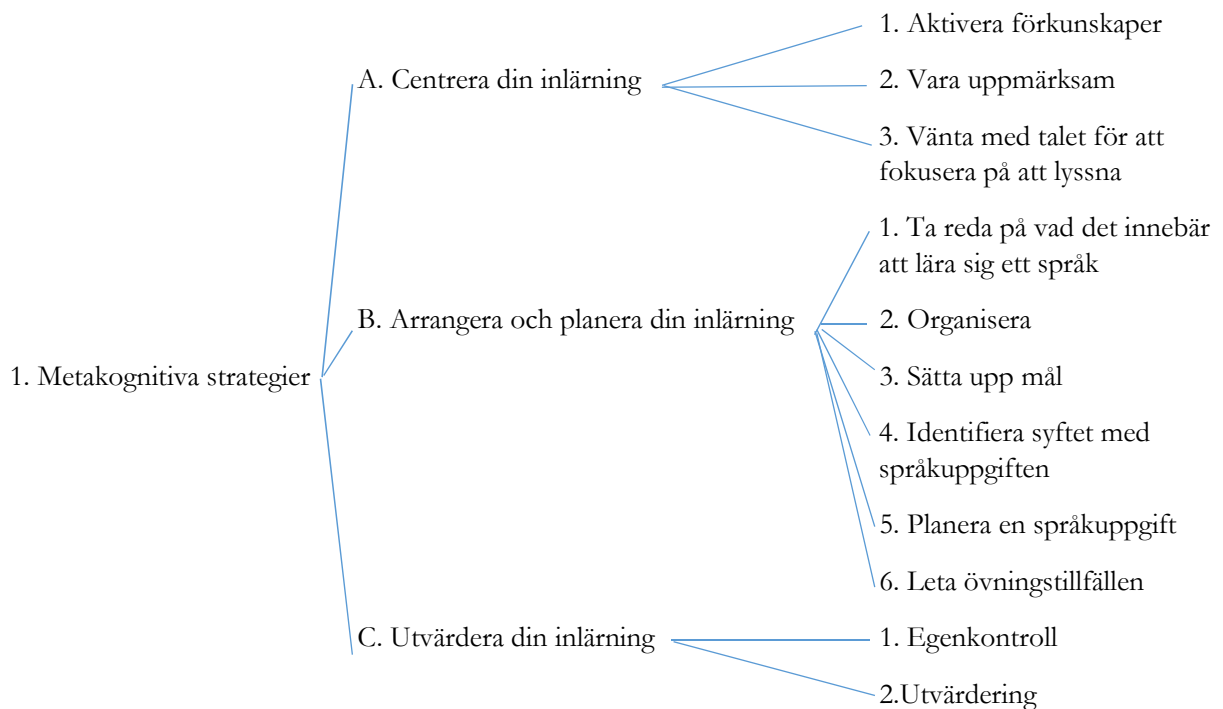
Figur 1. Direkta och indirekta strategier enligt Rebecka Oxford (1990:18-21), fri översättning till svenska.

Bilaga 3**Figur 1** fortsättning

Bilaga 3

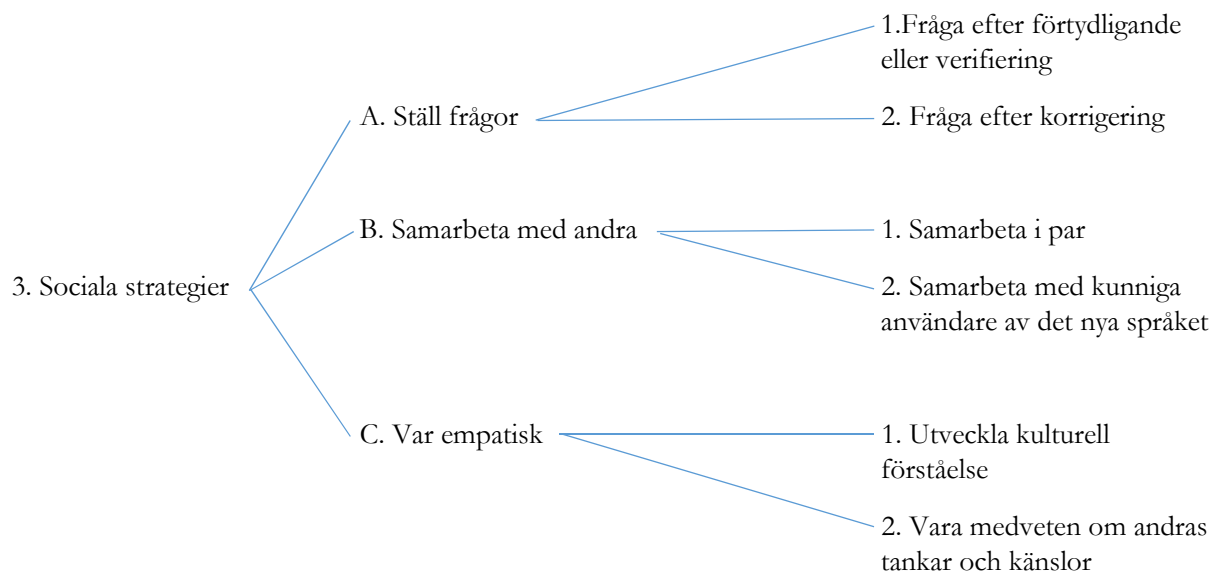

Indirekta strategier: metakognitiva- affektiva- och sociala strategier.

Figur 1 fortsättning

Bilaga 3

Figur 1, fortsättning